Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дуьйна ◆ ШИНАРА, 6 МАРТ, 1984 ШУ. ◆ № 28 (6906). ◆ Мах 3 кеп.

НАЬХА БЕРКАТА А ИРАЗА А

Кхадж тоссаш я къахьегама Москва

Вай мехка хоржамаш традицегIа хаикъа хьалхашка Советски Iаьдало ю отчет а хиле дIаотт, хIаьта из отчет лоархIаме, дог тешадеш, геттара дика гуш я. Хоржамашта хьалхара парте платформа хьаьдо хьакьехкий КПСС ЦК Кхайкарал тIа, харжархошца вIашагIкхийттача метте вовкъоста К. У. Черненкос даьча къамела

Аккарел хьакхагIа СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хиначул тIехьагIа дIаяхача хана мехка шерра, бIубенна баькха тIа шаьра бIаргагу Москвага хьежача. Тоаме кхоачашъеш я из комплексно экономически социальни дегIайоалаяра планаш. Хана хьалха промышленносте итгдагIча пятилеткаш цхьайтталагIча пятилетка кхаь шерен заданеш. Столица карта тIа хьалъеттай керда йоккхий чуIеча цIеной районаш. Хьал а ях эксплуатаце дIаенна юкъарча дешара 106 школа, 73 эзар моттиг йола деша дахa ха йоаццача берий учреждениеш, дукха больницаш, поликлиникаш, торговлен общественни кхачани предприятеш. Сийна экспрессаш йолаенный метрополитена Серпуховски радиуса хьалхарча аргIан 14 километр болча наькъагIа. ЧуIеча моттигий хьалаш тоаделнад 1600 эзар москвича. Цу деррига хIамаша бакъду, халкъа хьал-торои йоакхо елга Коммунистически партен Советски пачхьалкхенон керттера деркIар хиннилгеи хургдоаген.

ДикагIа дахара дикагIа безa болх, хоржамашта хьалха даьча къамаьлаша белгалдаьккхар новкъоста К. У. Черненкос. Уж дешаш геттара ниэса хилар дика кхетаду москвичаша. Царех 200 эзар совгIо хоржамаш хула дIа хьатIакхочаш хилал хьалха кхоачашдир хьалхарча квартала план. 1983 шера итогех Москвана юха а хьожалый КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх. Байракхаш еннай яшта города Пролетарски Куйбышевски районашта а, 107 предприятени организацени.

СССР пачхьалкхен Iаьдала лакхерча органа депутаталла кандидаташ лоаш оттабеш эггара хьалхагIа Коммунистически партен Советски пачхьалкхенна кулгалхой цIераш яхарца столица къахьегамхоша. берригача советски наха а санна, хьахкхайкадир КПСС-ах шоай боарам боацаш чIоагIа тешам болар, хьахьекхар ленински Центральни Комитета гонахье шоаш айхха кхотабенна хилар, парте XXVI съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий исторически решенеш кхоачашъе кийча хилар.

Куйбышевски хоржамий округ. Укхаза СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете харжа оттаваь ва КПСС ЦК Генеральни секретарь К. У. Черненко.

Дегаш гIоадаьннача, цIей долаш санна дезача хьалашна хула кхадж тоссар Красноярски улица тIарча №107 йолча хоржамий участке ягIара хьалхарчарца гражданский декхар кхоачашдир В. Горелова коллектива —новкъост К. У. Черненко депутаталла кандидат оттаваьча «Хроматрон» яхача завода наладчикий бригадиро.

— Доккха сий да, — йоах Виктор Ивановичa, — Коммунистически партен Советски пачхьалкхенна гIорваьннача деятела, сийдахьдоккха ленински гIулакх тешаме дIахоьчоча тIехьа ший кхадж тоссар. Дика дагадоагIа сона 1961 шера ноябре новкъост К. У. Черненко тхоай заводе вена. Цу хана планацара гIулакх ихаткъало дар коллективе. Константин Устиновича ха корайир болх лоаца вIашагIхета, царна пагадоаллачох дувца, хьехамаш рекомендацеш пла. Оаха уж ерригаш а хьаллаьцар, тIаккха хIанз юххера а цунах хьахиннар, завод дика доархIаьй пятилетка кхоачагIча шера производственни программах. Дика дIадоладаьд карара шу а. Балха сагсе хиларах тарра, сона къаьстта деза да экономика дегIайоалаяра юкъьиттера дешаш кIоаргга кхетадар, кадрацкара доагIар дизза тьехар. Къахьегама нахаца даим дагавуьла безам хилар, царна хетачунга ладувгIар санна дола Константин Устиновичах доахка партийни кулгалдечун гIулакхаш. Вай парте ленински наьъа преемственность, нахарна цуй бувзамаш чIоагIдаьза дарг ца хилар цIаьнха а белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара Центральни Комитета февральски Пленуме.

КIоаргга советски нахе дегашка дижар К. У. Черненко къамаьл, хIаьта хоржамий участкашка хулача беседашта цIаьнха а кхы цIаьнха а дика тIаьут цуна. Депутаталла кандидатаца вIашагIкхийттача дахья лоацаш съездий Кремлевски Дворце [illegible] ладувгIаш хилар Москвански горни институтера технически Iилмай доктор Ю. Васючков.

— Са тахан къаьстта ди да — духхьашха кхадж тосс аз, — ше гIадвахар дувц Московски энергетически институтa студента Александр Пугача. — ГIадвахе хьанийцар, аз шийй деррига низаш, знанеш, хьинар коммунизм хьальяра гIулакха дIатенлача Константин Устинович Черненко цIи тIайола бюллетень. КIоаргга дег чу дийшар сона мехка, социализма, машара кхелашта хьалхарча исторически белхиконхама мухьа кIал ихеpалургбоаца, вIаштагIоргбоаца нагирхой кийчбе беза яха цуи дешаш.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЙОХАРГЙОАЦА ЦХЬОАГIО

ДОККХА ЦIЕЙ САННА ЧАКХДАЬЛАР НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДАЬ ХОРЖАМАШ

СЕЦЦА СОМАЯЬЛАР НАЗРАНЬ

Вай берригача мехка санна СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хилар Назрановски районе а. Района берригаш хIана бац аьнка бола бахархой хоржамий участкашка баьхкар декъа ха хиле, цар халкъа кандидаташта тIехьа кхадж а тессар цхьаьне хана.

Назрань сомаяьлар сецца. массанахьа хоьзаш яр аш ераш, цIейга кийчбенна харжархой цхьацца водаш а, группашце а хоржамий участкашкахьа бахар. Цига уж бeзаме тIаэцаш бар хоржамий комиссей членаш. Iуйрийна алх сахьат даьлча номер 9 йолча участковай хоржамий комиссе председатела, автотранспортни предприяте таксиста Могушков Султана Башира хоржамий денца даьгъала буьц хьалхара харжархой, кхадж тасса дIаболабала мегаргдолга хьакхайкадир цо.

Эггара хьалхара хоржамий бюллетень дIаделу Назране яхача, 1900 шера яьча, гражданки а Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемий доакъашхочов А. Гулыжнийта. Кхадж а тоссаш цо аьлар, ше тоссаш бола кхадж халкъа депутаталла кандидаташ оттабаьчарна тIехьа тоссаш а, вай Даьхе хоьъллара тоаллара тIехьа тоссаш а хиларах.

Цул тIехьагIа, кхадж тасса боагIа Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета студентка Дрейтова Зареман «Назрановский» совхоза болхло Фаргиев Джантимирн. Уж цхьакха а духхьашха кхадж тоссаш бар.

Iуйрийна бархI сахьат даьлача хана кхадж тессабар 600 харжархочо, декъа хана шиъ дала тиъо минута хьалха кхадж тессар списокаш тIа вIаьвaьча тIеххьарча харжархочо.

Харжархошта хоза концерт делар районни культура цIен самодеятельни артисташа.

Ниттa цига чакхдаьлар хоржамаш номер 23 йолча Кантышевски хоржамий участке, цигарча хоржамий комиссе председатель вар республике вовзаш вола хьажкIаш лелаер, КПСС обкома бюро член Б. Кодзоев. Эггара хьалха кхадж тесса баьлар Барсукерча номер 5, Джайрахерча номер 26 йолча участкашка кхадж тоссараш.

БIарча хьанийцача хоржамашта юкъе дакъа лаьцар районерча 34 эзари 44 саго, царех 1 эзари 386 сага духхьашха кхадж тоссаш бар.

Номер 67/67-24 йолча хоржамий участке халкъа кандидаташта тIехьа кхадж тосса веннав Советски Союза Турпал А. Иодис.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ВАХАР ТОЛДАРА, МАШАРА ТIЕХЬА...

4 марта Iуйрийна аьр йолаш, кхоана хоржамаш ду ди кул яхача дийнахьа а митинг хилар Нохч-ГIалгIай педучилище. Из хетальяр КПСС ЦК Генеральни секретара Константин Устинович Черненкос город Москвая Куйбышевски хоржамий округа харжархошта хьалхашка даьча къамаьла. Митинге къамаьлаш даьча халкъа просвещение отличникна, училища профсоюзни организаце председатела Молдиева Асяс, ВЛКСМ комитета секретара Надиров Сергея, шоллагIча курса дешархочо Исаева Мадинас нов. К. У. Черненко къамаьлага шоаш безаме хеташ ладувгIаш а дешаш а хиннига хьа а балаш, цу тIа керттера уйлаш халкъа вахара хьал тоадара, даьттан тIа машар чIоагIбара тIайохийташ хилара шоаш чIоагIа раьза болга, цига хьоаттаду декхараш кхоачашдира шоаш хьалда гIулакхаш чакхдаха кийчлуш болга белгалдаьккхар. ХIаьта, буксоцаш берригa харжархой тIахьийкар цхьа барт болаш халкъа кандидаташ хьалдаца, царна тIехьа кхадж тосса.

Хоржамаш деча дийнахьа белгало йоалача хана кхадж тасса болабелар укхаза. Хьалхара дош сийдолашагIа болча къонахошта делар:

— Тхона лоь сигале Iаьржа морх йоацаш хулга, даим бIайха малх хьежнага, нах машаре, ирсе бахнага, — аьлар къахьегамен тIемен ветерана, дукхача ордений медалий кавалера Горбунов Илья Ефимовича. — Тха, ветераший, укх тIеххьарча хана геттара чIоагIа йоакхо е хьанай парте Центральни Комитет, цо цIаьнха а хьагойт вай партн, Советски правительство халкъа хьал-торо кIаргга цхьаькха хIама кхоаергдоацаш хилар, цудухьа оаха чIоагIа раьза долаш кхадж тосс халкъо белгалбаьхача кандидатайта тIехьа. Цо къамаьл даь ваьлча урнана дIатIа а вахе гIорваьннача яздархочун Михалкова Сергей Владимировича, «Красный молот» завода электросварщикий Умалатова Сажи Зайндиновнай, СССР министра Пудаов Илия Ивановича цIераш тIайола кхо бюллетень Iочуйтосс цо.

ХIаьта кхы цIаьнка а цхьа тIемен къахьегамен ветеран хIана а тIехьа. Грозненски пассажирски автотранспорта производственни объединене водитель - наставник вола Махмудов Мухади Махмудович хоржамий участке цу дийнахьа духхьашха кхадж тасса бокъо кхьача ший вош Iаьла а хIанз вехавар.

Цу тайпара хьалха кхадж тоссиш цхьа бIаь гаргга йоIи вIашагIа хийсенная укхаза. Уж ба педучилища а цун училища общежите баха пединститута а студенташ. Кхадж тасса вена парех хIаравар лаьрххIа совгIаташ луш белгалдаьккхар укхаза.

Ниттa барт-цхьоагIо йолаш садовлехьа берригаш а хIана бац аьнна цу хоржамий участкана гонахьа баха харжархой кхадж тасса баьнар.

С. ШАВИН.

Гражданский декхар кхоачашдаьд

Грозненча В. И. Ленина проспекте йоалача бита ЦIагIа а № 18 йола хоржамий участок, сийбенна чуух цун наIарех тийн-тайнара хьалаш йола нах. Царех хIаравар дегагIоз хиина, курал йолаш хилар эс хала дад. ХIаьта из ший бахьан долаш а да — уж боагIа халкъо тешам беннача кандидаташта тIехьа кхадж тасса. Ниттa йокнха бокъо хилар да а да хIаране курал е мегаргйолаш гIулакх.

Кхадж тасса баьхкарашта юкъе ба кьона хагий нахи декхарийн — уж ба хIетта барайтта шу а даьнна духхьашха кхадж тоссараш. Царна къаьстта а терко йий укхаза, кхадж тесса дIабоьхача цар бе доахи цIе бесса лепа знаш.

Духхьашха кхадж тоссаш ва Кореблин Сергей. Из Грозненча СГПТУ-5 дешархо ва.

— ЦIаькха диццургдоацаш а лоархIаме а да сона тахана ди. Мехка эггара лакхехьарча органе депуташ харжара тIехьа кхадж тасса бокъо еннай сона, цу бокъонал лоархIамех фу хурга.

Бакъйоах Сережас, цо дика кхетаду халкъа кандидаташта тIехьа ше кхадж тоссаш ди тIехьа тоалуш, хоалуш, дегIаухаш долча наьха вахара тIехьа ше кхадж тоссийга.

— Не вахар дегIаихувлача аз айса даькъа лоацарга каста, укх шера газоэлектросварщикa городал кара а ерзаеш дийша воал со, — йоах цо. — ТIаккха сай деррига хьинар наьха вахар тоадара хетадергда.

Ший даьца цхьана еннай духхьашха кхадж тасса къона харжархо Хаджиева Анжела а. Из болх беш я городерча цхьоалагIча поликлиника регистратуре, цудухьа дика доаз цун наьха унахцIенон йоакхо вай мехка миштa ю. Из йоакхо дIахо а дегIаухаргйолга хоаш я йоI.

— Со укх денга хьежа дукха ха яр, са вахаре йоккха добыти я СССР Лакхехьарча Совета депутаташ харжара тIехьа кхадж тассар.

Хоржамий участке цахаддаш чуух нах, дукхагIча даькъе духхьашха кхадж тоссараш даьшта е новнешта улув а баьнна баьхкаб. Уж — даьй-новной ба царна эггара хьалха хоржамех дийцарой, хIанз царга кийса баньоаш а йолаш кхадж тосс цар.

БЕРРИГАШ БЕЛАБЕННА, БЕЗАМЕ БА

Серноводск-Кавказски яхача курорта клубе СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара № 1222-406-35 йолча хоржамий участке гулбенна дукха нах бар. Ниэ болча репродукторашнарa гаьнна хьахоэаш музыка яр, хIаьта клуба хьалхарча майдан тIа хилхараш дора.

— Далкъа ха хьатIаккхачалехьа тха хоржамий участкана чубоагIаш болча 98 процент хулаш болча харжархоша кхадж а тесса шоай декхар кхоачашдаьд, медицински процедураш яйташ вола массехк саг мара висавац хIанaчул тIехьагIа кхадж тасса безаш, — аьлар хоржамий участка председателa заместитела, цигарча минеральни хий кийчдеш йолча завода директора Боков Шамсуддина Хьасана. — ХIаьта, эггара хьалха берригача советски наха санна коммунистийи парте боацарийи блока тIехьа кхадж тессар тха заводен курортен къахьегамхоша.

Вийса хьатIаккхачалца сакъердам лаьттар хоржамий участке. ХIанзарча эстрада лекха музыка сецача хьахозаш эрсий халкъа илланаш вайнахьа кура хьахара долаш чакхдаьлар участке из доккха цIей.

И. ЭЛЬГУКАЕВ,
Сунженски района «Знамя труда» яхача совхоза болхло.

парте хьехама тешаме болаш

Хьалхе масса оагIорахьара кийчо яь къахьегамхошта социалистически демократе доккха цIей санна долаш дика чакхдаьлар хоржамаш МагIалбикерча ерригача участкашка. Массарел хьалха дийнахьа шийтта сахьат даьнача хана дIаязбаь харжархой кхадж тесса балерагIа хоам бар «Алханчуртский», «Луч» совхозашкарча, «Южный» яхача поселкерча, № 6 йолча юкъерча школерча хоржамий комиссеша. ХIаьта, район ерригa хьанийцача дIаязбаь берригa харжархой шоай конституцени декхар кхоачашдаь баьлар сайрийна 6 сахьат доалаш.

Iуйрийна 6 сахьат даьлача хьа дукха шаь сулбенийбар «Октября 12 шу» яхача клубе. Хоржамаш дIадоладалалехьа митинг хилар. Эггара хьалха дош делар МагIалбикерча мехкдаьтта промышленноста ветерана Социалистически Къахьегама Турпала Колесников Федор Львовича.

— Хьаьнала къахьегача наха ерригe бокъо луш я вай советски социалистически демократи, — аьлар цо. 1936 шера денз кхадж тоссаш ва со коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тIехьа. Наьна хьанийцаш кхоачашдера. Дукха халкъашта юкъе машар чIоаIбера тIаберзабаь ба вай пачхьалкхен берригa болх, цудухьа къахьегамхошта доккха цIей хул хIара хоржамаш хула ди. Цу цIейца даьгъала буьц аз берригa харжархой. Дог раьза а долаш, тахан вай пачхьалкхен лакхерча органе хоржаргба халкъа толашагIбола къонгаш мехкарийи.

Наьсса алх сахьат даьлча укхаза кхадж тоссийга дIадоладу нов. Колесникова. Ниттe, кхыча участкашка кхадж тоссийга дIадоладеш социалистически демократе тIехьа хилар гойташ къамаьлаш дир къахьегама ветеранаша: Социалистически Къахьегама Турпала, «Малгобекский» совхоза шоккагIа вахча ва Iуно Вахмадов Маде, УБР слесара Гамиев Жабраил, дукхача кхыгар.

А. ВАСИЕВ.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе

1984 шера 4 марта, кIиренданахьа Советски Социалистически Республикай Союза цхьайтталагIа хоржача Лакхехьарча Совете хоржамаш хилар. Моттигерча хинах Iуйрийна 6 сахьат даьлча денз сайрийна 10 сахьат даллалца [illegible]

Цу дийнахьа Москве, союзий ЦIагIа мехка кхадж тассара леламах дола доаш дувцаш СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе [illegible] хилар.

Центральни хоржамий комиссе [illegible] хьахьокхачох, 12 сахьат доалаш кхадж тесса баьнабар 89,42 процент бола харжархой, хIаьта сайрийна 6 сахьат доалаш — 99,59 процент. Сайрийна 6 сахьат даьнача хана лаьрхIача кхадж тоссана дакъе даьнадар: РСФСР-е — 99,32 процент болча харжархоша, Украински ССР-е — 99,93 процент, Белорусски ССР-е — 99,82 процент, Узбекски ССР-е — 99,97 процент, Казахски ССР-е — 99,87 процент, Грузински ССР-е — 99,92 процент, Азербайджански ССР-е — 99,99 процент, Литовски ССР-е — 99,87 процент, Молдавски ССР-е — 99,93 процент, Латвийски ССР-е — 99,67 процент, Киргизски ССР-е — 99,97 процент, Таджикски ССР-е — 99,76 процент, Армянски ССР-е — 99,88 процент, Туркменски ССР-е — 99,91 процент, Эстонски ССР-е — 99,95 процент болча харжархоша.

Дика вIаштIехьдаьха, харжархой политически хьинар чIоагIа айдена долаш чакхдаьннад СССР Лакхехьарча Совете даь хоржамаш Советски Союза ерригача территоре тIа. Цар цIаьнха а кхаьрга тешал дир Коммунистически партей советски халкъей цхьоагIо йохаргйоацаш хилара, социалистически демократи толаш хилара.

(ТАСС).

Кхоанен уйла еш

Харжархошца вIашагIкхийттача хана КПСС ЦК Генеральни секретара Константин Устинович Черненкос даь къамаьл, берригача советски наха а санна, чIоагIа терхам тIабахийта дезаш, кул положенеш [illegible] хьалхашка ба вай республика къахьегамхой.

ТХА ДЕГАШКА ДИЙША ДЕШАШ

ЧIоагIа уйла тIаяхийта дийцар Малгобекски бурув тохара балкой управленерча № 20 йолча тха буровой лаьттан ченаш техкараша КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Константин Устинович Черненкос Москверча Куйбышевски хоржамий округерча харжархошца вIашагIкхийттача хана даь къамаьл. Тхона чIоагIа дегашка чу а дуьйнаш, оаха къоабал а деш тIайийцар цо аьнна ер дешаш: «...дикагIа дахара дикагIа къахьега деза» яхараш. Уж кIоарга маIан долаш дешаш тха балха тIа чIоагIа програмиа а хиина дIаэттад.

Дунен тIа машар хилийтара, вай Даьхен экономически а обороне а ниэ чIоагIбера хьалсарча парте еча йоакхина хьинаре къахьегараш йоа ду оаха. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денга кхачалехьа бурув тохара хьалхарча квартала план кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцадар тха буровой коллективо. Уж декхараш дика тIеххкоачаш а деш. 4 мартага кхачалехьа лаьрхIа хиначул совгIа 40 метр бурув техар оаха. ДIахойодача хана кхы а дикагIа болх а беш, пятилетка дагъ шера кхан хана дукха хьалха кхоачашъергхиларах дог тийша ба тха буровой лаьттан ченаш техкараш.

I. ГАЛАЕВ,
Малгобекски бурув тохара балкой управлени № 20 йолча буровой мастер.

Къоабалбу парте никъ

Хозахетаж а къоабалдеш тIаэцаш а дийшар аз КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара Константин Устинович Черненкос шийй харжархошца хиначa вIашагIкхетаре даь къамаьл.

Цо дика хьальовх тIехьа тIайоагIача хана а, ленински наькъ тIара ца йоалиш, вай Даьхен экономика чIоагIъяра, советски халкъа хьал-торо тоалра, дунен тIа тIом боацаш адам ираз дахийтара парте а Советски пачхьалкхено е кхы а чIоагIагIа йоакхо ергхилар.

Парте а правительства а шоай йоакхоша хоп луш вайн хIаравар декхарийла ва Даьхено шийна тIадилла гIулакх дика кхоачашдеш кхы а хьинаретIа къахьета.

Со тешаш ва советски халкъа кхоане ирса долаш хургйолгах. хIана аьлча, цу гIуланца массанa а серцагIьявна йоакхо ей КПСС хьайоагIаш хадерца. ХIаьта, цундара шоай цхьоагIо советски наха цхьаккха хIамах хувцаргъа ян.

Ю. МАЛЬСАГОВ,
г. Назрана № 1 йолча юкъерча школа директор.

ДИКАГIА КЪАХЬЕГА БЕЗАМ БОАГIА

ЧIоагIа терхам тIабахийта ладийгIад тха совхоза къахьегамхоша КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос Москва Куйбышевски района харжархошца вIашагIкхетар доккхаш хоча къамаьлага.

Вай хьажсара Даьхе экономически социальни дIахо а дегIайоалаяра, обороне чIоагIбара дикагIа къахьега дезилга белгалдаьккхад цо. Къаьстта аьнна къахьегама оасрае лакхе едилгах, продукцега дIадолар лохе дезилгах, «Iилманен техникен карагIдаьннача хIамарча хIамай ларда тIа халкъа боеханa деррига доакъош сихлен хаддандзен керддоахилга Iалаш ца дича дергдац фунагIа даь а».

Юртбоалаша къахьегамхошта де дезарех дувцаш аьнна: «...ХIанз хоадам боллаш дуьцар да ноx оарцагIа бахараи, ерригa техника кийчъярех, кхашкара балхаш дерттIа вIаштIехьдоахилга Iалашдарех».

Цу бехктовхамеча гIулакх цIенхашта кийчо яь тха совхоза болхлоша. ХIанз укх бIаьсти коартолаш, хьажкIаш, доакъара культураш, кхы хIамаш дIаюргйола лаьттаж хьалхе а кийчдаь Iоделхад минеральни органически удобренешца хьаьи а даь, дика кийчъяьй техника а. Лоаца аьлча, бIаьстан балхаш ший хана хьен дикенчакхдахара мел эшараш кхоачашдаьд совхоза механизаторашa. Хьинар айдена къахьегаш ба хьайбаш лелдераш а. Пачхьалкхена шура дукха доалара планаш тIеххкоачйеш кхабоагIа ужаш. ХIаьта тха барти цхьоагIон йолча совхоза коллектив декхар тIанийцад совхкарчул дикагIа ялат, коартолаш, доакъара культураш хьувзаье, хьайбий продукташ яхарен пачхьалкхенга йоахарен планаш хьал хьалха кхоачашъе.

Тхо декхарийла да Коммунистически партен Советски пачхьалкхенон еза йоакхонга хьежжа, тхоай кхоачамехи торонехи ма мотта пайда а эцаш. ДIахойодача хана кхы а дикагIа къахьега а доккхагIа толамаш даха а.

I. УГУРЧИЕВ,
Назрановски района «Экажевский» совхоза коартолаш кхеер, Нохч-ГIалгIай АССР эсалуженни механизатор.

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЙОХАРГЙОАЦА ЦХЬОАГlО

Сацца гулбелар «Грозненский молочный» яхача совхоза управлене цlен хьалхашка ну боахана болхлой халкъа кандидаташта тlехьа кхадж тасса дагахьа. Царна юкъе яр цlаьхlагlча шурай-товарни ферма Манаев Абу-Хьасай керта латта бригада. Цу бригадера доярканашта Нуриева Пасас, Балаева Зайнапа, юкъе ча болхлоша хьинаре къахьега дош денадар хоржамашта дийнахьа. Кхадж тесса боаллаштехьа, цигара (сурта тlа) шоай балха бахар уж.

Э. ВАТЧАЕВА сурт.

ТХО КИЙЧА ДА КХЫ А ДИКАГlА БОЛХ БЕ

Ленински районе № 38 йолча юкъерча школерча хоржамий участке шай сесагаца Тамараца цхьана чуводах «Чечингстройтранс» производственно - автотранспортни объединене шоферий бригада бригадир Вангиев Висит Хамидович. Ер тхьаь шоллагlа шу да цо цу цхьан предприятега болх бу. Хьинаре къахьегаш, балха лакха толамаш доахаш хьевоагlа из. Цунна еннай ленински юбилейни медаль. Из ва кlослагlча, итталагlча, цхьайтталагlча пятилеткай ударник. Укх пятилетка план цо кхрачанхьайи дlадахача шера юль бетта. Цунца цхьана хlанз 1986 шера чотагlа болх беш ба цун бригадера Аушев Уматгире Султан, Бороденко Михаил Леонтьевич.

Ворхl бера да ва Висит. Царех вокхагlа вар хlанз Нохч - Гlалгlай пачхахьалкхен университета экономически факультет йоаккхаш воаля, шоллагlвар Советски Эсаре гlулакх деш ва, воккхаш дешаш а деша ха йоаллаш а ба.

— Даьхен дикагlа болча къонгашта, мехкарашта тlехьа кхадж тоссаш, оаха доша лу кхы а хьинерегlа къахьегаш вай Даьхе чlоагlъе, — йоах Висита.

— lалаьмате чlоагlа хоаххеташ ладийгlар оаха, — аьлар Старопромысловски РОВД стрелока Нальгиев Хьамида Мухьамада, — КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненко харжархоашца хиннача къамаьлага. Къахьегама сага геттара хер чу дуйаш да Константина Устиновича: «Советски ах гере lоаде а ца гlерташ, из шиина сагlорахьара кlезигде гlерт. Ваьйда, вай дежарйоа да воай мехка, доттагlийя союзникий хоачи хилдал кхерамале хилара йоаккхо е. Из еш а я. Хоаш хилба берригаш а тlема аванюраш езача цхьан мешта а вай кийча доацаш кlалдусаргдоацьюга, цхьаккха потенциальни агрессор меттакъа шийна юха хlама кхетаргхилара кlадхарвала дог дала дезаш воацилга» аха дешаш.

— 50 шу совгlча хаш къахьегаш хьавоагlа со, — аьлар № 38 йолча юкъерча школа хьаьхочо Джовбетыров Ибраьхlина. «Красный молот» завода литейни цехе а 22 шера болх баьб аз выбранцак волаш. Хlана пенсионер воллаше болх беш ва со, Къахьегама сага болх бе моттиг, машаре ваха еш. Тахан санна цlакъха дика а гlоаса а даьхадац адам. Цудухьа оаха кхадж тосс дерригa советски халкъ кхы а кхоа долашагlен тlема мохкo спаьгала бал ца еши дахийтар духьа.

— Со болхло ва, болхлой доалера хьаьгахьина, — аьлар 1870 автоколонна плотника Щербаков Яков Михайловича, — Советски lаьдало боагlо а сана, дийцаш а дийна са воlахи йоlахи цхьаьнен раш хиний. Во! Уренгоо болх беш ва. Хlаьта йо! — Грозе. Шоаш бе ехала специальность езаш а лоархlаш а къахьег цар. Со са — тlема ветеран, социалистически къахьегама ударник. Сай дас lомаваьа со къахьегам беза, из беза сай бераш аз а lомадаьд. Берригача советски наха санна аз а са дезала а хьаллоац вай парте а правительстве а машаре политика. Из хьаллоацаш, из мотьялар лоеш тахан кхадж тосс аз.

Ниттa, вай парте а советски пачхьалкхен а машарен советски наьха хьалторо товараx йола политика хьаллоацаш шоаш кхадж тосс аьлар Заболотне Ивана цlерагlча книжни издательства типографе наборщика, копайоалон отличника, 1983 шера социалистически къахьотало яьккхача Ерегорин Юрий Андрониковича; социалистически къахьегама ударника, «Чечингобувьбыта» объединене чуйоагlача № 55 йолча мастерске болх беш волча мастера-обувщика Дурневич Василий Ивановича; шийн пхийтта шу даьннача хана Сийлахь-боккхача Даймехка тlем тlа а ваха, из тlом чакхбаллалца моастагlчох майра латаш хьавеннача, хlанз хlанз Нохч-Гlалгlай АССР торговле Министерства АТХ тракторист волаш къахьегаш хьавоагlача социалистически къахьегама ударника Корх Иван Ивановича, дукхача кхыхчар.

Б. АВАДИЕВА.

СИЙРДА КХОАНЕ БАХЬАНЦЕ

lалаьмате хиха йиича аьнр СССР Лаккхерча Совете хоржамаш хулача дена Грозненски кооперативни техникумерча № 30 йолча хоржамий участке. Іуйрийна ялх сахьат доалача хана массе а оагlорахьа хьадха болабелар шоай сийлен декхар кхоачаде боагlаш бола харжархой. Локхаш музыка йолаш, шоайла моархаш хеттаж, деза цlей даькъала дувцаш чlоагlа дегаш гlоаздаьнна ба харжархойи участкий хоржамий комиссе чlоагlаш.

СССР Лаккхерча Совета хоржамашта хетаь бола митинг хьайийллар хоржамий участкий председатела, кооперативни техникума директора Ш. Б. Весчекова.

Хоржамаш дlадоладалалехьа хиннача цу митинге къамаьла дир къахьегама ветерана, пенсионера Яков. Рябова.

— Тахьара цlей берригача советски наха lалаьмате хьамсара да, — аьлар цо. — Хlана аьлча, советски lаьдала эгтара лакхарча органашка вай тахан хорж Даьхен дикагlбола къонгаш шайжарийн. Хоржамашхара хоржамашна тохкуш доагlа советски наьха ваьхар, кlаьхагlа а иза болашагlа а хулаш йоагlа вай хьамсара Даьхе. Дунен тlа машар хилийтара, вайна а вай тlехьенан а тlема доkа ца гойтара хадданза къовсам лоаттабеш хьабоагlа коммунистически партеи советски правительствои, — аьлар пенсионера. Дег тlара къобалъеш тlайийар аз КПСС ЦК февральски (1984 ш.) арейаха йоашача Пленума решенеш. КПСС ЦК Генеральни секретарала кошьоест Константин Устинович Черненко харжар, цо харжархошта хьалхашка дь кlоарта чулоацаш бола къамаьла.

Митинге къамаьл де доаш лу кооперативни техникума кхоалагlча курсарча дешархочо Евлоева Розайна. Цо аьлар:

— Тахан СССР Лаккхерча Совете хоржаш болча депутатемта тlехьа кхадж а тоссаш, дукхаьанца кхоачашеш я со СССР Конституце сийна енна бокъо. Со дог тlийша я харжархой хижаш шар дизза кхоачаделаргъ хиларах. Даьхен экономически сборони низ чlоагlбера, цар шоай кицан хьинарц тохдерг ба хиларах. Тахара да цlакхха лгтара харгдац сона.

Митинг чакхйоаллаше кхадж тасса дlаболабедар харжархой. Царна юкъе ба къахьегамей тlемей ветеранаш, дукхьаьнха кхадж тоссаш бола кагирхой, балха тlа хьалха латташ бараш, цlен-нохой. Кхоийбенда хоржамий участке хьачуух харжархой.

Царна юкъе ва Октябрьски УВР белгайваьнна вола буруьлетар Альдиев Мурад. Цо аьлар:

— Вай дикагlа къахьеге вай дикагlа вахаргда аьнна белгалдаькхар КПСС ЦК Генеральни секретаро кошьоеста К. У. Черненкос харжархошца шо вlашагlкхийтача хана. Уж дешаш дег чу ийшад тхона, бурульетташта. Цу уйлане къахьегаш йолча тха коллективо даха сотгlат кийчъаьлд хоржамаш хулача дена. Проектагlа № 202 йола скважина йоаккхача тоха лаьаш дола [illegible] метр бурув хаьал дукха хьалха тоха даьлла. из нарберзаеш да тхо. Хlанз тха коллектив къахьегаш а укх шера шоллагlча аз шера чотагlа.

— Тахан аз а са новкъосташа а кхадж тосс, — аьлар цо вай ираз долаш ваха хилара тlехьа, кхоане кхы а сийрдагlа хургъхиларах тешаш.

Шоай декхар кхоачашеш баьхча царет цхьайараш укхаза хоза кийчъаьча кабинеташка керда газеташ, журналаш деца, шахматех, шашкех ловза lохоаш, вокхаш буфете болх. Харжархой берашта лаьрхlа берий кино хилар укхаза, техникума агитбригада концерт делар, делкьел тlехьагlа харжархошта художественни фильм хьекхар.

Хоржамий № 30 йолча участке берригa а кхадж тасса везаш вер 3111 саг. Цар массане а шоай декхар кхоачаддар, партеи правительстваеи гонахье айха шоаш кхотабенна хилар цlаьхий а дlагойташ.

В. КОСТОЕВ.

● Ю. А. ГАГАРИН ВАЬ 50 ШУ ДУЗАШ

ХОЙ ШОАНА, ИЗ МИШТА ЗlАМСАГ ВАР?

Цун [illegible] дехтайбенна, цунна бахи [illegible] вара халкхарча Космоноавт портрета бенгалоаш.

Чlоагlа наха безаш воалаш, самукъача вахь тlа хоза велакъажар долаш хинна сайг санна дика дувхьала латтаргва из планетана. Цунах хилар космос караерзаяра заман дика символ. Из вар вай Латтана эгтара хьалха юстаре а ваьнна арара хьатlахьежа сайг. Цунна тlехьа ихар берригa космонавташ, духь-духьача дехкий викалаш. «Цо хьийхар тхо дерригаш а космосе», аьлар Гагаринах Нейл Армстронга, эгтара хьалха Бетта буть тlа ваьннача сайго.

1961 шера исторически апреле хиннача событенгта вай гаьна ма дова, сийрдагlа гучабоал цивилизаце историера цар лоархlам, дуненагlа ха доз вайна космосегахьа хьалтара гlа баьнначча сагах. Хlаьта, къаьстта мехе да цу хана цунна гонахьа хиннача нака цунах хеташ, цунах царна дагадоагlараш.

Мала хинна эгтара хьалхарча «Восток» яхаш хиллача кема командиралла Юрий Гагарин хьожаваьр? Цу хаттара жоп луш, Попович Павела аьлар: «Цо ше хьожаваьр ше. Кхетадеш да, кийчо е долладенначa хана цхьаннена хоаш дацар, малагlа ва эгтара хьалха космосе ваха ираз хургдар. Догдоахилгa массане а цхьатарра яр. Амма миштa хилар а ца хоаш, хила тарлуш да, дага а доаццаш, кхетадолладелар тхо, социологашa хlанзарча бустамах, «формальни воаца лидер» оалаш вар, моллагlча коллективе наха шоай лоlаме массава раьза а волаш кулгалхо лоархlаш вар Гагаринах хинна хилар.

Со вац эгтара хьалха космосе ваха веза саг Гагарин хилар сай хьаькъалца хьалхе хьайра сона аьнна дийхая де йоаш йолаш. Амма тара хургдац со оa космосе вахийта бахьахьа вар Юрий Гагарин хеташ вар аьлча. Мичча бесса хиннадале а, отряда командир а партгорг а хиларагlа тарра цу хьакъехьа сога хаьттача, аз аьлар: «Гагарин».

Ераш да Пачхьалкхен комиссера лаьрхlа оттальча Юрий Гагарина характеристика тlара хьалхадьраш:

«Кийчо яьча а полета тренировка яьча а ерригача хано хьагойтад духь-духьа экспериментально - психологически заданеш кхоачашъеш дерригa ше мел дер кийсе деш хилар, цlаьххa чlоагlа воздействи еш йола раздражителаш кийсъелча новкъарло соа дийна доалуш хилар. «Кердадараштa» (дозал доаца хьалаш, йlаьххача хана судокамере изолица яр, парашютаца чукхувсаваллар, кхыйола воздействеш) йола реакци дала а хьинаре хиннай: белгалдаьхад кердача хьалашта реакци сиха хилар, духь-духьа йола дага а ца хинна ситуацеш кийсъелча воха невохар...

Самала башхалонех цхьане хьисане белгалданна йиш и юмор йолаш, догlена, бегаш бе лоаш хилар.

Учебни космически кема тlа тренировкаш еш цун белгая хинна хlама дар балха стиль сабарагlа, ше дер біубенна деш хилар, упражнени яь вийлча еш йола доккхa дола хlама йийса долаш, лоаца хилар.

«Біубенна уйла еш, кердадар доаза гlерташ, самукъа, вахараца безам боккха болаш кхиаро къаьстта шоай тайпара, наьха йоаццача тайпара йора цо профессиональни навыкаш».

Из воаза, Гагаринца болх бе ираз хиннача берригнена а гора из тlера сибат lалаьмате дика дега уйлаш хоза йола саг массанена а везаш хилар. Дог цlена, дош кхал па доаллаш хилар дар, хетаргахьа, цуй самаха кертердар.

Гагарина самалах цун нанас Анна Тимофеевнас аьнначул дикагlа оалалургдац:

«Чlоагlа самукъа вар из. эгта эгlазводацар, хlаьта, дов даккха раьза а хилавер, дов даьнараш а тоабора цо бегашца, хозача дешаца. Хlаьта из вова а везар. Цун [illegible] а массане а [illegible] Хьаьа из Юрa сурта [illegible] массане тlа а волаяница из вий из. Из за цун эгтара хьалха зелуш дола дlана...»

Сергей Павлович Королева дувцар журналисташта Гагаринах: «Даьла [illegible] хlана къеж хьо?». — Хаьттар аз цунга. — «Хаа санна-м. Хетаргахьа цlерхаштa хlаман уйла йоаш [illegible] хьа веза со», — жоп делар цо. Тlаккха [illegible] дагадехар дукхагlа бaлар, ка вай лаьтта кишта «сайман» уйла йоаца» нах...

Цхьа хlама къаьстта цецваьккхар со. Цу lуьра, космосе водача дийнахьа, Юрий шийн космически дувхар тlадувхаш воаллаш, «костюмерне» дlачу а хьежа, хаьттар аз: «Дего фу йоах?» — «Геттара раьза да, — жоп делар цо. Тlаккха, массанe санна, хоза вела а къежа, аьлар: — Хlаьта хьачо?

Кlирвенна біарахьежар из хlаьдвалaрагlа овкъаре бесарча са юкъа — старт хилаллехьа хьалхарча бус наб йьацар аз, — велакъежар цу сахьате дlадаьлар цун вахь тlара. «Сергей Павлович. Іа сагот ма де, дола хlама хургда хьона хила из деззара», — аьлар цо шортига, цхьа шийн тайпара хьамсара.

Дагадера сона: цхьанна сага біарга а ца яйна. сенна лечкъадергда из, кхерам наьхь бе кийчлуш вола саг из хlаьта а лаьтта вусаш вола ва са дог тоде гlерташ а ва.

Цуа тlехьагlа полет хилар.

«Космически кьарсашта тата шта юкъе гlолла хьажар сона цун оаз, — дагах Алексей Леонова, — «Миштеб са наькъалг?». Из хаттар дора троекторех. Ниттадой оаш, саго эгтара хьалха аь старт яр из, хlаьта Юрий саббарагlа моллагlа дола гlулакх деш воаля саг санна хаттараш деш ва-их хьаьдача хlамай хьакъехьа. Хьажал, эмоцеша геттара корвагlвалхха везаш хинна саг болх беш ва-их. Со Камчатке вар, полетага хьожаш йолча пункте... Долче, Гагарин хеттаж ва, хlаьта параметраш тхога кхаьчацц. Хlаьта а цlогlа дет аз микрофона чу: «Долла хlама дика да!». Наькъалг геттара дика ба! Дерригa а нормагlа да! Гагарина оa вайвар. «Варкал хьона, блондин!» — йоах. Тlаккха бокъонца кхетадир аз дерригa вlаштlехьдоага. Со цецваьккхар цо цу lуьра шийн денаца, къонахчаца. Сона сайна а хайзай «къинаре участок», космос а яйнай, хlаьта а хlанз чlоагlа сий ду аз Юре — цунна тlаьхьа халo йоккха яр; амма из тийша вар хайна, Лаьтта дисараша агlагlа ца хиларех, цудухьа сатеде а гlертар. Наьха йоакхо яр дар цун самалах даьлла керттердар... Хlаьта, цун-м аллха 27 шу мара кхача даьннадар цу хана».

Полет-м ваххa къаьгагlа гуча мара яхханзар Юрий Алексеевич Гагарина сага талант. Из къаьстта хилуш дар гlулакх цунца дlадоладьрашта.

Герман Титов, космонавт-2:

«Цхьа доттагlа дар [illegible] Раьза волаш вар из аьхе ала, дукха езаш вар спорт, саьберданe компени. Атта а берашe а дар цунца болх бе, саьберданe дар цунца салаlа. Цхьаккха саг вац сона бовзараштa юкъе из санна наздаца тарвала, моллагlча сайцa [illegible] де хоаш. Кlоаллагlча класса дешархо санна дерригa дикa а лий лоазаргвар бераща баскетболах е [illegible] тlехьлушаш леларгвар, хlаьта массекх минут яьлча Іалманхоша цlенхашта дола дешаш къестадеча хьинаре дагъа лоаццаргдар. Массавеца а цхьатарре хулар е тlекe э эшначагlа а воацаш. Из а дар цун таланташтa кхьедоагlаш дола хlама. Ерригача континенташ тlа моллагlча шагlа веза хьаша вай хулар из. Из біаргадайте бедагьнинар нах, хlана аьлча Юрий вар хlанз а дунен тlа эзаш [illegible] сагах хьалхагlа тlера дlа а ваха из хьатlаваьнача планете воl».

12 АПРЕЛЬ ДlАДАЬЛЧА, дагlагlчара гlетта чlацаргр санна, меттагlъаиккхаш хувцаделар Юрий Гагарина вахар. Амма, цо ше хlамма а хувцаваланзар, ше хиннар волаш висар, дикагlа, доккхагlа вайна дlайзал шийн бекхоаржа дувцагlа хилар цо шийгара дlадийхараш.

Оалаш да, сага де эгтара халагlа доал хlама, цо ше хувцаделар да аьле. Амма, зетаргахьа, кхы а чоалханегlа хила дола цо хиннача бесса висса, сибат толха а ца дари.

«Юра эгта а воккхаьлое лар а желадора дага а доацаш (кхьачарна хиннадале а. тхоненa цунна шийнен) дайна докхха сий, — йоах Георгий Шонина. — Цо кертах хьаьрваккханзар из, тодхалнзар самал, хувцанзар принципаш. Цунца дувзадена дукха дора пунга хаттараш. Гагарина, дениа жоп цецвоаккхаш хьакъал долаш дар: «Сий шин тайпара хул: цаl зlамигача алапаца ийду «сий», вож доккхачунца — «Сий». Хlаьта, царех доккхача алапаха яддер, цlаккха а lийнадац е lерг а дац духьал хьа хьай сий хинна. Из сий эгтара хьаяха хьо ихевaьча, хьона кхетам беннача строк, халкъа да. Цо корта хьаьрбаккхаш. Цу сийво из шийгара дlадехараш сондаха воаиях саг, из лела де хила да, амма [illegible] да».

Ворхl шу кхи даьккхар вахаш, наха хьалхашка, цар біаргашта біаргагуш вахаш. Волх, Девал, Доттагlий. Дерригa а кхьча наьха дер санна дар. Амма, къаман сийвол хилара, космосе біаьяргьел кхиут лаьоккхачул тlехьагlа мел хиннер шийн цlераца дувзара дола хила дана делаце деза сий тlадасар. Из мел беза мукъ бер хоаре дукхьал Гагарина. Амма, из цlаккха хало тlасттарагlа дог хайташ велар. Цунна хоаре массанахьа а кхача.

«Хьаа йиш йий космонавтах «моллагlча нака» бола хьоихам, аьнна сайга хаьттача, дикла дагайох сона Юрий Гагарин, — йоах Ильмуц Петра. Хулаш ба біарчача коахала эгтара дикагlа йола уйлаш из кхача гlерташ дараш шоашца дувзадена бола нах. Царех вар Гагарин. Цун къаьга сибат хьалаьдар хано. Хlаьта, цо ше, цо хьабеначa цун вахара наькъо, цун самалаца — космически яр уж цхьаккха кобычнаш оттаe а ца езаш — lалаьмате йоккха влияни йир космонавтий коалаха. Тхо дахар цун леррагlа, уйлаш цунна тара кила а йолаш, къонахчал цунтара хьанйора оаха, цунна lомалора даlалаттар кховачаще. Дукха хlама ца эшаш тхо дерригаш а дукхьал «моллагlа нах мара дацар, хlаьта цунца гонахьа дар космически сий, цунца бар дерригача халкъа, дерригача дунен безам. Из массанел хьалхагlа вахар лакха урегlа, амма тlоа «лаккхагlча» сацанзар, тlа воккхагlа вола «седкъаш вахь воца аз» хинна гlоца висар. Тхо цунна тара хила гlертар, моллагlча боккхача дезала зlамагlа дола бераш воккхагlчоа тара хила, цунгара хlама lомаде, цо дар де гlерташ санна.

Цу дерригие уйла еш, кхы цlаькха а хоза дош йла лоа Вселенне Колумбах — Юрий Гагаринах, lалаьмате бераечa. Дог цlенча, цхьакха хlамах кхераденна тохалургдоацаш дог хинначa, шийн за віecьa а йига хьалхавалйиначе вай хаарча сагах.

Юрий ЗАЙЦЕВ.

СССР lилмий Академе космически тохкамий Институте отдела заведующий.

СУРТА ТlА: Анна Тимофеевна Гагарина ше йолча вена веза хьаьша — космонавт Юрий Николаевич Гладкой — тlаэцаш я.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.

ТАСС фотохроника.

НАЬХА БЕРКАТА А ИРАЗА А

(Кхоседаьлар. Дlадолалур 1-ча оагlo тlа).

Хоржамаш долча дийнахьа цхьа шийн тайпара къаьстта хоза столица йоккхий масштабаш. Яхни ахк миллион хlана бац аьнна болче москвичаша даьгъа лоац кхадж тоссача. Союза Совете деча хоржамашта 23 хоржамий округ вlашагlъеллай городе. Хlаьта Къамий Совете деча хоржамий номер цаl йола хоржамий округ а хьийна дlаеттай ерригa Москва, дукха къамаш дахеча социалистически держава керттера город. Унхазе хоржаш ва КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов.

Е. Шерлеев шийна хоржамий участке дера вlашхадийккача гlолларе дуадекка дола къьмара газет. Цу тlа — СССР Лаккхерча Совете эгтара хьалха даьча хоржамех йола репортаж Персональни пенсионер, «Фрезерерча» заводской музея заведующи къьсттa дукхадаьшах хам (беше за столице истори.

Болхлочунгара воалавентателга кхачъеаца кхиъ баьна завода директора заместела Е. Ширлев хlанз Ильича майдан тlарча цlеношкаш ах. Цудухьа хlанз заводской поселке тассад цо кхадж.

— Вай ниттa массаза е кхоаненга біубенна долхаш хилара тlехьа тессар аз тахан кхадж, — йоаххайтар вевeрана [illegible] къамаьл.

Кунцевски хоржамий округе СССР Лаккхерча Совета депутатала харжа оттаьа ва КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза Маршал Д. Ф. Устинов.

Хlанзоа кхадж тесса ваьшар къамаьл мемкумест гражданскин Сийлахь - боккхача Даймехкан тlемий ветеран К. Рянин. Моряк-балтиец, из 1917 шера Петрограде керттерча телеграфа комиссарала хьожаваь хилла, из дlахахайнадаьл Советски lаьдала эгтара хьалхара депутатш, В. И. Ленина кулгаш хадаь лоархlашцlа дола документаш.

Хайнна кхадж тоссаш хитт Московски локомотивни дево клуберча хоржамий участке. Перовски хоржамий округе гlолла укхаза депутаталла харжа оттаваь ва КПСС ЦК Политбюро член, партe Московски городской комитета хьалхара секретарь В. В. Гришин.

Москвичаша эгтара хила боагlараш, эгтара дикагlа бараш оттабаьб мехка пачхьалкхен lаьдала лакхарча органе кандидаталла. Чlоагlа тешам безнарашта юкъе — цlихха гlишлонхо Николай Злобин шлифовщикий бригадир Виктор Пушкарев, хьехархо Татьяна Вокарева а оперни кали оаха Тамара Синявская а, физик Николай Басов изадархо Георгий Марков. Цар шоаш тlадохийта сфераш ба-ба я, хlаьта дерхlар цаl да — халкъа беркате ираза.

Да делкъайга кхоачача хана Москве кхадж тессар берригача харжархоех 90 процент гаргачар.

М. БОРОДИНИЯ, В. ДЖАЛАГОНИЯ, Л. ЕРМАКОВА, Н. НОВИКОВ, А. СИВЦОВ.

ТАСС-а сеш корр.

Москва.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГlА

Дlадахача шера 24 декабре кепатеха араьъар тха газета рейдови бригада «Хьан соацаберга укх?» яхаш корта а болаш йола материал. Цу тlа дувцар пассажирски автотранспорта водителаша финансови бокъонаш телхаеш хиларах, организацешка болхлой балха дlан цигара юха цlен кхувлара дlахьожаль йола автотраспорт шоферашa шоай доалахьа йолаш санна, шоашта ахча хьа а найдеш, пассажираш дlахьа кхувлаш лаьмаш хиларах.

Цох лаьца редакцега хоам бу Нохч - Гlалгlай автомобильни транспорта территориальни объединене начальника заместитела Х. Б. Татриева. «Хьан соацабергба укх?» яхача «Сердало» газета тlа араьннача критически материала тlа дувцаш дар бакъда, яхаш. Из статья йийцай пассажираш дlа-духе кхувлара йолча автотранспортни предприятей коллективай собранешка. Ниттa, из статья йийцай автотранспортни предприятей кулгалхоша, цар заместителаша, контрольно - ревизионни служба болхлоша даьъа лоацаш хиннача совещане. Цига царна кхадамболлаш дола декхараш хьалхашка оттадир автомобильни транспортех пайда ца найбеча бокъонаш ца телхайтара де дезараш белгал а доахаш.

«Чеченингушавтотранс» объединене цlаьхха а официально дlахайтад автопредприятешца договораш а яш, шоашта дlахьекъеча автобусех боагlача хьисапе пайда ца найбеча а водителашa шоашта болча автонна пассажираш дlа-дехa кхувлаш уж лела мел еча недопустимa хьекъеш йола автобусаш планоеш хиитал кlезигагlа хьежаергхилар.

Газета рейдоеи материал араьнначул тlехьагlа города кlерча юртахшка, гlалча юргашка а городашка а лелача автобусаша беча балхах тlаьхьжан лоаттlабара йола прогрессивни формаш юкъейоалийна оаха. Из даьд финансови бокъонаш телха а йитац, дерригa ахча [illegible] массе дахийтара. Укх шера 20 январе деза объединене правилагlа автотранспортни предприятей контрольно - ревизорски группаш віснагlа а теха, цаl шера йола централизовании отдел хьалхе Грозненски ПАП-5. Хlанза укх сахьате автобусаша беча балха бригадни методагlа тlаьхьжан лоаттабу, цига АТП инженерно - технически болххой, общественни организацей болххой кигбе а оаха.

Цунца цхьана автотранспортни предприятей кулгалхой бехктокхам айбара, пассажирски автотранспорта беча балха тlаьхьожаш лоаттабелга чlоагlдара Грозенера а республика районашкара аградоалаш дола автональкъаш тlачlоагlдаьд автопредприятешта, цу учрежденешкара тlаьхьожам дlакъера дар хlаре АТП директоргара цlенхашта хьадехаргхилар дlа а хайташ.

Ведомственни автобусашта гlулакх дац автовокзалашца автостанцешца. Контрольно - ревизорски службана тlадожадаьа ведомственни автобусашка бокъонаш ца телхайтара лоаттабеш бола тlаьхьожам чlоагlбелга, цунна дувзадена Нохч-Гlалгlай АССР МВД ГАИ кулгалхоща дага а баьнна «Чеченингушавтотранс» кулгалхоша рейдаш яра йола графих оттаьа профилактически ярах ца хьекъаьча кастанге пассажирски автотранспортах пайда ца ийбайтараш.

Шийна долча гlулакха дlача а доаккхаш вай тlаболча № 57—70 йолча автобусаца пассажираш дlа-хьа кхувлаш хиннача Грозненски ПАП-1 водителa Зазарьяна выговор а еш, дlадахача шера декабрь бетта яла езаш хинне ерригa преми ца луш сопа хьай. Сунженски АТП № 12—37 йолча автобуса водителa Балцева строги выговор яьй. Грозненски ПАП-5 № 72—91 йолча автобуса водителa В. Басуркинова шийна ахча а доаккхаш пассажираш дlа-яха кхувларах строги выговор а еш, декабре яла езаш хинна преми ца луш соцаьй. Хlаьта, цу предприятe шоаллагlча автоколонна начальникa Б. Х. Ужахова ше кулгалдеча колонна коллективера кхетама болх во барах выговор яьй.

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМ

«Партен нечахьалкхенон чIоагIбаьб кочалхьалкхен рузкъа кхом ца беш дIааькхитар, ца дахьдаьд яхаш уьттадар, шийн карарча гIулакхах пайда а эцаш вуламаш леладар, хIаинаш лечкъаар, кхааш нийдер санна долча вуь тIадахьача гIулакхашца въоаттабу къовсам».

(Кхарнархонца вIошагIкхийтача цхьа КПСС ЦК Генеральни секретаръ К. У. ЧЕРНЕНКОС дьача къамаьлацара).

Балха опытацара

ОБЩЕСТВА РУЗКЪА ХАЬХОЙ

Толаме чакхдаьнхар цхьайттаалагIча пятилетка кхоалагIа шу колхоза къахьегамхоща. Хьайбаш делалдераш кхоачашъьйй шурен дулин дакхара а нечахьалкхенга дохкара а план. БIаь гектар лаьттанга хьежаш хьайбай продукци яккхара хьокхам районе эгара ламагIа ба тха. Масала, шура яьнкхай 570 центнер, дулх — 85 центнер. Дика къахьийгар совхха колхоза лаьтта леладераша, жа леладераша.

Лакхе белгалдаькха толамаш доахача доккха дакъа юкъедихьад колхоза рузкъа фо лораеш, юкъарча рузкъах кастараш, из доадел [illegible] лаьттаи, техника, хьалхьача продукце хьурмат ца деш бараш кхатохаш болча боахама 55 халкъа тIахьожамхочо. Халкъа тIахьожамкоша кулгалду. 27 сагах латтача керттерча группо. Цунна юкъебахаб производство дика йовзаш, къахьегама тIера болаш, боахаме сийдеш бола колхозхой. Царех ба цхьоалагIчен шолгагIчен кхаш леладеча бригадай агрономаш. Усманова Сония Дадаев Адамн. цIи хеза механизатораш Элиханов Ваха, Кажаев Жамалу. Лукаев Зайнди. техник — осеменатор Аммгова Зина. № 1 йолча шурий ферма хьалхалатта доярие Алдамова Алпату. кхьибараш.

Вашта аьлча, дукхагIйолча производственни участкашна бIарг кхоаб халкъа тIахьожамхоша. Боахама Iаткъаш дола гIулакхаш терхал ца деш дитар, уж цийсдолийтараш сихха бехктокхаме оаар, кхоачамбоацараш дIадахара васьтлаш дехар, цоьаш а хьокхам телаш къахьегар колхоза рузкъа лораераш шоай балха тIа керттера лоархIа дешаш ла.

ХIара шу чакх ме доал колхоза партийни комитетаца цхьана керттерча группо ю халкъа тIахьожамхоша баьча балха итогаш, вIаштIехьйоах беттан кердача шерен йола перспективни планаш. Планашта юкъе йолх тайп-тайпара мероприятеш: хьажараш, рейдаш, собранеш.

Боахама шурий фермашка рейд йича халкъа тIахьожамхоша гучадаьккхар укказа снотникаша шоай доадахьара дукхка доахан фермашка лела а деш, колхоза чотагIа кхоабеш хилар. ЦIенкхаштте кхоачамбоацараш хьагучадаьхар дозоргне колхоза кхашка рейд яча хане а. ГурахЬа дIадуе ялата. дукхача шерашка тIахьожа доаньара культураш дIадайнача кхашка данаш дар наьха шоай доалахьа доал хьайбаш. Халкъа тIахьожамхой оарцагIбалар бахьан долаш ма кийча гIулакх хаьналба сопадир. хIаьта бехке бараш штрафаш техар.

Дукха активисташ юкъе а боалабеш, йонхен чIоагIа пайданея рейд йир халкъа тIахьожамхоша трактористаш леладеча бригадашка. Къаьстта дукха кхоачамбоацараш нийсделар заправкашка. Кхом боацаш лелаеш яр доагора - машиндаьттай материалаш. Механизмашта заправка еш дукха доадора бензин, солярка, дизельни даьтташ.

Заправке етта хьах тахка а техка, халкъа тIахьожамхоша из дош колхоза правлене дувца оттадир. ХIаьта правлене, нийсленна кхоачамбоацараш дIададахаре, хьадда де мел дезар дир. ДIахойодача хана доагорамашиндаьттай материалаш ца йоаяйтара, царех кхом а беш пайда нийбара хIанз колхозе хьаеш я централизоваьни заправка.

ХIанз халкъа тIахьожамхоша талаш шоай нийбаш тIадерзадаьд боахама ерригa техника тоа а я, хакпахьа кийчон мугIаре дIаоттаяра. Тха дозорнеш хьожаш хилар из болх миштта лел. Техника тоалра график талхаш, наха дикал лакха йолаш чакхбоеких шоай болх. Тха боахаме йолча ерригача 52 тракторах ахалел дукхагIьараш тоаьй. Миштта тоа а я кийчон мугIаре дIаоттадьй боахаме мел йола комбайн.

Кхы а дукхка дешаш къоастаде дезаш хул тха халкъа тIахьожамхой шоай хIара деина беча балха тIа. Аз лакхе белгалдаьхараш царех цхьалараш мара дац.

Бакъда, дерригa а миштта дика, кхоачамбоацараш ца нийслуш вIаштIехьдоал аьлча нийса хургдацар. Эсала леладу оаха тхоай болх кхаха дIабовзийтилга, дикагIйола опыт йоаржаяр, из балха юкъейоалаяре тIехьа къовсам лоаттабара гIулакх. Цхьайолча хана хIара дийнахьа деш долча кIезигача гIулакхашта тIехьа бIаргагац керттердар. тхоай низаш лоадам боацача гIулакхашта дIа-са декъа,. каст-каста оахош сихха тхоай гIулакх дIадахьа мара ца дезача хана даккхера из тхоашта хьалхаданиккарга хьежаш дагIа. ХIанз а чIоагI а деина дIадотадаш оаха еш йола решенешна чакхйоакха мероприятешна кхоачашъьйтара массаза а тIахьожам доаттабар.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленумо дIа ма дехара тоабеш да тхо хIанз тхоай болх. Боахама экономика лакхъеча колхоза правленега, партиона кхы а тьанаргIа новкъостал де хьожаргда тхо.

Э. БАТАЛОВ,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза халкъа тIахьожамка керттерча группа председатель.

ТIЕХЬАДУСАЧА ДАЬКЪА ДУКХАГIА ЙОАКХО ЕШ

ДIадехача шера нечахьалкхенга юртбоахама продукци йохкара план дукхагIча даькъе кхоачашъьйй тха совхозо. ХIаьта цхьадолча хьокхамашта тIехкхоачаш а яьй. Цхьабакъда, нагахьа санна, оаха мел йолча торонех пайда нийбаь баларе гIулакхаш дикагIа хургдар. ХIанз а дукха нийслу кхоачамбоацараш. Уж ма хулла сихагIа дIадахаре, торонаш гуча а йоакаш, царех бизза пайда нийбайтаре совхоза администрацена новкъостал дар — из да тха халкъа тIахьожамхоена шоай балха тIа керте доаттаду дешаш. Цудухьа харцахьа хургдаш, боахаме доахача толамех лоархIаме даькъа тха халкъа тIахьожамхой доал, аьлча. Тхоай балха тIа оаха пайда нийбу тайп-тайпарча формаех методех. Тохкамаш ду, рейдаш ю, дукхагIа теркам тIабохийт боахаме тIехьаюсача участкашта.

Масала, къаьстта воча хьале дар совхозе хьайбай боахамера гIулакхаш. Цудухьа дукхагIа теркам тIабахийтар тха дозорнеша цу боахама даькъа. Массехказа тохкамаш даьчул тIехьагIа халкъа тIахьожамхой группо гучадаьхар хьайбай продуктивность лоха хилара бахьанаш. Хьайбашта леррIа Iунах дацар, уж чулаттача корпусашка массаза а бIеха хулар. Во леладора хьайбаш кхабара гIулакх а. Доакъара цеха балха бехктокхаме болча нахa шоай деккар леррIа кхоачаш ца дар бахьан долаш из дукхагIйолча хана сеца латташ хулар. Цудухьа хьайбашта кийч а ца деш дIателар доакъар. ХIаьта из бахьан долаш дукха доадора доакъар.

Оаха фермашка вIашагIьехкар тхоай посташ. Постай членаш тIахьожам лоаттабе баьлар доярхойн снотникийн балха. кхом а беш, хьалхагIа кийч а дайташ хьайбашта доакъар дIателийтара. Доахан деттача хана, массаза а дежурство дIахьош хиякъа тIахьожама керттерча группа цхьа член хургволаш оттадир. Ала деза, цох хилуш пайда баьнилга. Лакхьенай шура. Товарнай йоахкача шурий динал а. Бакъда, хIанз а леррIа тоабаьбац шоай болх доакъара пече къахьегачар. Из цех каст-каста болх а ца беш сепа латташ моттигаш нийслу. Из хургдацар, нагахьа санна совхоза администраце, халкъа тIахьожамхоша цу участие гучадаьхача кхоачамбоацарий боагIIаш бола нах а баь, бехке вар бехктокхаме а оаш, нийсдалийта кхоачамбоацараш дIадахара де дезар даь даларе.

Халахете а, халкъа тIахьожамхоша хьахьедеш дола дешаш, гучадоахаш дола кхоачамбоацараш совхоза кулгалхоша тернал ца деш дуташ моттиг пьъа нийсъенна Iнйнаш.

Масала, тохнам баьчул тIехьагIа совхоза доарнеш дIахайтар кулгалхоша, кхан лагерашка доахан делидеча хана къахьегама хьалаш эсала вIаштIехьдахаран, доаркашен снотникашен дукха халонаш ловлга. ДагIенашка дажаш дола доахан деттара лаьрiа шура йоал кха агрегаташ яц, кIела хотт кургбоацаш нийчьаьнц уж чудоакхаду моттигаш. Водопровод ца хиларах кара хьокхуть доарнеш хий. Кхыметтел хий дIохьде а моттиг яц. ХIаьта хIара доаркашна тIачIоагIбаь кIезигагIа бале 20 етт ма бай. Доахан латта моттигаш массаза а антисанитарни хьале хул. Вола йистебаьнначул тIехьагIа Iо а хайша салаIа моттиг яц доаркашта. ХIаьта дувца эшац, из дерригa а шура яккхара, цун дикала мел Iатакъа. Укх шера бIарсте ма а даьгIенашка дIадугарда совхозе доахан. Цхьабакъда, оаха белгалдаькха кхоачамбоацараш дIададахаре, пага хьайбаш леладераша леррIа къахьегамен бьтоаш хьалаш вIаштIехьдахаре, лоаща аьлча, дIаьгIенашка доахан а нах а тIаьеца кийчо яра цхьа пIелт Iотехабац тха кулгалхоша.

Соахка дукхказа нийсъелар совхозе юртбоахама культураш дIаюаша царна доал дешз агротехнически хьанаш толкаеш моттигаш. МахагIа дар цун бахьан?

Из дар техника хаинахьен дикея тоа ца яр, цунаш пайда нийбара коэффициент доккха хилар. Из дага а кхоабаш, кердарча шера къаьстта теркам тIабахийтаб тха дозорнеша цу гIулакха. Техника тоаеча вIашагIъелла халкъа тIахьожамхой пост. Из наст эффективно болх беш йолга; цунна тешал деш да хIанз совхоза дукхагIйола техника дика тоа а я кийчон мугIаре дIаоттаь латташ хилар.

[illegible] БУЗУРТАНОВ,
[illegible] района «[illegible]» совхоза халкъа тIахьожама керттерча группа член, [illegible].

ТIехьарча шерашка башка - дика толамаш доахаш хьайоагIа «Чеченингушобувьбыт» объединена. ДIадахача шера планал совгIа 97 эзар сома мальха вай республика бахача наьха хьашташ кхоачашдир цун коллективо. Холуш лакхъеннай укхаза тIехьарча хана аралецача продукце динал. Цунах къаьста доле тейнал да. объединене вакачашаш летиъаш цхьаккха а тайпа моттиг нийсъенна ца хилар. Ала доагIа, цу толамех доккха дакъа, 15 саг юкъеоагIача объединене халкъа тIахьожама керттерча группа доадилга. Традице а хилла дIаеттад укхаза халкъа доорнеща массаш а рейдаш яра гIулакх. Халкъа тIехьожамхоша терво ца еш, кагьагIдуташ цхьа дош дац производстве: къахьегамен производственни дисциплина, аралецача продукце дикал, кхета кх. дI. а. Объединене къахьегаш дукха нагирхой ба. Цудухьа шоаш еча рейдашта юкъе каст-каста боалабу халкъа тIахьожамхоша «Комсомольский прожектора» членаш.

Объединене халкъа тIахьожама керттерча группа юкъе хьинаре бола бу членаш лоархIаш ба № 1 йолча цеха обувщик Сафарин Шагеи, разрубочни цеха мастераш Хатуев СаIида Iадрахьман, Кайхоров Мишкада Заир, инженер - технолог коммунист ЧIасурпаев Шарпуде ВахIид, кхыбараш.

СУРТА ТIА: объединене дикагIйола халкъа тIахьожамхой (аьрдакъара [illegible]) А. С. Хуцеев халкъа тIахьожама группа председатела заместитель З. М. Кайхорови хьожаш ба эрнакача продукце дикалга.

З. БАТЧАЕВА *сур.*

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

БАЬЧА ТОХКАМО ХЬАХЬЕКХАР

НГIАССР халкъа тIахьожама Комитето РСФСР халкъа тIахьожама Комитетаца, статистически управленеца, материально - техническн Iалашонна йолча Пачхьалкхен комитетаца, «Чечениигушснабсбыт» яхача объединенеца цхьана тохкам бича гучадьннад, «Красный молот» (директора заместитела Г. И. Дехтарь, керттера бухгалтер Н. С. Кучеренко), Гудермесски медицински инструментий (директор С. А. Казарян, директора заместитела В. Ф. Цыганнов, керттера бухгалтер Н. В. Сартасова), Грозненски «Трансмаш» (директор Н. Г. Приходько, директора заместитела Д. Н. Бадалов, керттера бухгалтер Н. Ф. Вурова) заводий кулгалхоша пачхьалкхен лоархIаме мероприятешна чакхъяккхаре гIулакх бехктокхам ца хеташ леладаь хилар, материальни ресурсашта перепись яра отталь порядок гIоакагIча тайпара тIехьаь хилар. Дукха бийдал, материалаш, оборудование йиза дIа ца доархIашн перепиcах къайлаккхьаь моттигаш нийсъялийта хилар.

«Красный молот» заводе исполнителий бехкагIа а материальни ресурсай перепись еча хана завода кулгалхой оагIонгаьара тIахьожам ца хилар бахьан долаш а дIа ца лоархIаш йитай складашкей цехашкея сомача дистах долча болата 411,1 тонн, алюминиеви проката 25 тонн, шпоматериалий 20 кубометр, механьатте бигурнийн слиций 5,6 тонн, серноксиля цIаста 1,5 тонн, лакий, эмалий, грунтий, шпаклевкай 1115 килограмм. НО-1 яхача формана юкъебихьаш склада хиина 53,7 эзар сома мехьа оборудовани.

Материальни ресурсай дIаоттаинза йолча оборудованен перепись еча вIаштIехьданкхараш чакхдаккхаран хьалхара бехктокхаме болча медицински инструментий завода директора заместитела ков. В. Ф. Цыганновен керттерча бухгалтера ков. Н. В. Сартасовасв шоай декхараш кхоачашдаьдац, Iадашдаьдац перепись яра порядок нийса лелаелга, материалий йиза учет еяа, отчетин данехаш къайлайтай. Перепиcах къайлайккхай хиний 3,2 тонн турбаш, 0,94 тонн мукхъяшн йоаш электродаш, 0,4 тонн асбестова картон, 0,5 тонн тайп-тайпара лакаш эмалаш. Хьаллеш латтача хий пIенеча гIерсашта лаьрхIача оборудоване 58,8 эзар сома мах бола цхьа дакъа актагIа монтаж еяа гIишлош-монтажни организацега дIаелийтай, хIаьта отчета тIа дIалаьчь латт монтаже я аьнна. Ма даара аьлча, тохкам баьчахьа из оборудовани чуйоалла цхьайола [illegible] йоахаяь яр. цудухьа из оборудовани догIо йоалашн мукх а йоаь цигга латтар.

ХIанз гIоттадаьча дешахьакъехьа НГIАССР халкъа тIахьожама Комитето 1982 шера 12 феврале баьча сонам тIа белгалдаькха хиина кхоачамбоацараш дIадаьхаза «Трансмаш» завода кулгалхоша, дIаьккха а тоьал дукха материалаш перепиcах хьулаьй, материальни ресурсашта аьна перепиcа итогий отчетин данехаш [illegible]. 1984 шера I январе кхейиса хинна материальни ресурсаш бухгалтерски учета данешка хьежа а, цхьабакъда, переписа бланкаш тIа дIаязъяьц 4200 метр турбаш. 13 тонн рельсаш, 1,2 тонн болташ, 165 метр болата аьшкасаьргаш баь цхарел, юртбоахама машинашта лаьрхIа 167 шина, 2,1 эзар квадратни метр пIен тIа тоха аьшн, тексролин оасий 3203 единица, 1190 килограмм лакхача давлене полиэтилен, сердал тела 1152 метр тIинг, 280 килограмм полисирол. Металлопроката сорташ хулцадалийтал.

Халкъа тIахьожама Комитета сонам тIа белгалдаькхача кхоачамбоацараш тешал ду, предприятейн организацейн кулгалхоша материальни ресурсай дIаоттаинза йолча оборудованен перепись вIаштIехьъяккхаре дешай. учети отчетности вIаштIехьа хилийтара е йоагIача тайпара уйла еш ца хилара, пачхьалкхен статистически отчетности тIа приписаш еш хьыдола доацараш уггаре йола моттигаш ца нийсъялийтарея дIаьхараш [illegible] дарггоалар ца [illegible] хилара. Комитето сонам бу:

материальни ресурсай дIаоттаинза йолча оборудованен перепись во ярах, пачхьалкхен отчетность харцахьа язйарах выговор йойла «Красный молот» завода директоре заместителашта ин. Г. И. Дехтарен А. В. Козадубовнен, керттерча бухгалтера ков. Н. С. Кучеренкона;

материальни ресурсай дIаоттаинза йолча оборудованен перепись во ярах, уж дукха а учетах хьулаярах чIоагIагIа йола выговор йойла медицински инструментий Гудермесски завода директора заместитела ков. В. Ф. Цыганновен материально-техническн Iалашон отдела начальника ков. Ш. Сулеймановен;

материальни ресурсай перепись яра отталь порядок гIоажагIча тайпара телхаярах, учетах уж Iальмате дукха хьулаярах «Трансмаш» яхача Грозненски завода директора заместитела ков. Д. Н. Бадаловна чIоагIагIа йола выговор йойла;

медицински инструментий Гудермесски завода директора ков. С. А. Казарянен керттерча бухгалтере ков. Н. В. Сартасовайн бехктокхамах долче дешаш уж командировкера юхабаьхкачул тIехьагIа хьожалда;

терхаме эшийла материальни ресурсай дIаоттаинза йолча оборудованен перепись чакхйоаккхаш баьча балха тIера гучадаьха кхоачамбоацараш дIададахара ве доагIар даьд шоаш, переписа порядок толхаярах бехке бола нах бехктокхаме ваьб, пачхьалкхен отчетность нийсъяьй аьнна ин. Г. И. Дехтара, В. Ф. Цыганнове, Д. Н. Бадалове аь хьалдеш.

МАЦА ХЬАЛЪЯЬРГЬЯ ГОСТИНИЦА?

Массехк шу хьалха, базарашка хьаухача колхозхошта ма хулла дукхагIа кхоачамбе дага хиннача, республиканскн рынкай управлене ах миллион сом ахча хьакъоастадир города юкъе 103 моттиг йола гостиница хьалъяра. Из гIишло хьалъяла тIадиллир «Чечингиолхозстрой» объединенеца чуйоагIаш Грозненски МПМК-ва. ГIишло хьалъбистелийха еза ма — 1983 шера йиьлагIа квартал.

ТIертах шод а тайп-тайпара бе йиш я. Иштта гостиница а тайп-тайпара е йиш я. ХIаьта, жоке бувцаргболча цхьайолча организацей кулгалхошна, из гIишло хьалъяра хьадда цхьа план вIалла хилнаьйй-хьогI, аьнна хетачлу. Дукха пайда боацаш къахеташ доаде дезаш хилар гостиница хьалъе белабалехьа. Иштта, хьадагIа гIишлонхошка дукха бала бера заказчикаша проектно-сметни документаце тIа. вIалла баьнна ца боалаш, тоадараш деш. ТIаккха, гIишло хьалъерсйола майда кийтъе а ца могаш водопровод лелаьчул тIехьагIа гостиница ерташ, аьнна хьахбаьлар. ХIаьта хургйола гостиница хьалъяра дерригa а гIулакх дIатIадаллар республика юрта боахама министерства вIашагIтехача дирекце белаж тIа. Юххера а из гIишло хьаьеча ахча хьахьецара тешаш деш йола справка МПМК начальника истола тIа йизар. ХIаьта гIишлон балхаш а доладелар.

Бакъда, гIишло эксплуатаце дIаеннай аьнна хьогте хила дезаш дола цIей тIахлача гаьна да. Керда шу доладалалехьа «Маца хьаеллаьргья колхозхошта хьалхашка гостиница наIараш?», аьнна, аз шийга хаттар даьча хана а, МПМК керттерча инженера декхараш кхоачашдеча М. Абдулаева аьлар: «ХIанз бегаш беча хьале вац хьона со». Вешта аьлча, гостиница цу хана а, мехкдонна чакхьяьхайоацача гIишлошта юкъенка хиннай.

Хьожаргда вай хIана документацега. Цар дика новкъостал ду проблема овданга кхача. Сона хьалхашна уллд гостиница хьалъяра оттаяь календарни график. Цу тIа да, кхычарна юкъе, субподрядни организацей кулгалхой — «Кавэлектромонтаж» треста чуйоагIача Грозненски монтажни управлени начальника П. Шихолеева а «Чечингиолхозстрой» объединенеси чуйоагIача спец. ПМК начальника Т. Цароева а цудь кулгаш.

— ГрафикагIа, 1983 шера октябрь бетта арахьа а чухьахьа а свет туйнила, ресторанни блока чу турбеш дIахьа еха, силовой кабель трансформаторни подстанцех дIатесса баьнна хила безаш, бар Грозненски монтажни управлене болхлой. ХIаьта цар коллегаша, спец. ПМК болхлоша, кхыдола доадам боаца хIамашца хьоадича а, кхыметтел бойлерни элеваторнин узлаш дIаоттадаьдац, канализационни бIоагIаш IодегIадац, —кхаш дийцар сога МПМК прораба Д. Катаева.

ХIаьта, укхаза «лоадам боацаш» доархIа хIамаща-м, дагардаь а варгвац! — ГIишлонна хьетIакхачанза йола вентиляционни камераш, шоайла дIатIа-хьатIа кхайса укха кабела рулонаш, сантехнически оборудовани, иштта дIахо а. Из дерригa а рузкъа лорадара спец. ПМК кулгалхой лелабу дукха хьахой. Бакъда хIана лочкъаяр кхера ца безаш, царгIатта шоай наб е йиш йоаш ба уж. ХIана аьлча, мехколонна найдан тIара оборудовани кIоарета лаьтта чукха латт.

Из дерригa а сурт сона укхаза бIаргадайра цхь бутт хьалха. ТIаккха фу хувцаденад цу кхета? ХIама хувцаденнадац. ГIишло бIаргагушехьа гуш да, совхка йиьлагIча квартале, хIаьта а вета а йисте ма доаргдий тхо, аьнна субподрядчиний хиина тешам харцахьа хинна болга. Кхыметтел, штурмовщинаш аврапаш йича а, кхаь-биь бетта монтажни белхаш чакхдаьха боергбац укхаза. ГIишло еча бIаргагуш МПМК-ера йоаихка йоаш цхьа бригада мара яц. ХIаьта смежни организацешкара монтажникаш укхаза вIалла а гуча ца боала биь-пхиь бутт хургба.

Гостиница дукхагIдолча цIеношка хIана а дIабовшбенбац гIишлонхой чухьакха нустдовкхаш дола балхаш де. ХIана аьлча, кхереме да гоннахьа дерзана, лакха напряжени йола тока савраш а долаш уж балхаш кхоачашде. Цу тIа, цIеношка Iанна нийла хиинай, уж доакъде торо ца хилар бахьан долаш.

Мастера Х. Дадашева бригада дукха ха йоацаш йистеньнай канализационни кIоагаша тепло трассана лаьрхIа траншеяш йаха.

— ТIаккха, хIинкалхье ков асфальт билла, ковна лостам бе дIадоладала мегаргдацар-хьогI? — хетт аз М. Абдулаева.

— Цу дешо уйла-м хьир оаха, — йоах цо, — Асфальт Iобилла мара ма боаш кIайле-м кийчъьбар оаха. Бакъда, хьаттагIара гIор дIаялдаца из болх бе йиш яц. ХIана аьлча, хIанз Iобиллачул тIехьагIа асфальт тIагIолла пийра, нийсса куле а, кха йIоахая эттача хIамаш ютташ долаш улг саина, гунаш а доахкаш, во хургба из. Цу тIа, хьаньха латтача траншеяшта фу де деза оаха? Лаьттанца кхадIакъовларгьа уж? Михьа [illegible] смежникаш соакха гуйрайла?

Къыдолча хеттарашна цхьаьа, цу тайпара дараш а дала доагIар субподрядни организацей кулгалхошка Т. Цароевгея П. Шихолеевгеи. ДукхагIча даькъе цар бехкагIа нийсленна хIама да колхозхоша чIоагIа [illegible] йолча, [illegible] гостиница [illegible] хIанз, гоннахьа нувхах хьалъяьнкха вланн латтар.

ХIаьта мичахьа хьеж генеральни заказчик — М. Сатиадиноо керто латта шера боахама министерства вIашагIтеха дирекци? Иза-м, «Чечингиолхозстрой» объединене председатель Р. Гайрбеков санна, массаза а гIишло еча хулача планеркашка дакъе доаш а я. Бакъда, шоай кулгалхоша яхар вIалла леррагIа ца хетадалийта моттел, укхаза гучабовла а дагабоацачол тара ба смежникаш.

Цу хана Грозненски МПМК гIудалкхаш боиньоша таллаш латт. Смежникашка бехктокхам а деташ шоай договорни декхараш кхоачаш ца дар бахьан долаш, мехколонна карагIдийнахар дIададача шера керттерча хьокхамех план кхоачашбе. Техникаш а болхлошта а, ер ма бий аьнна, низ дIатIабохийта мегаргболай белгалбаьккха болх бац. Алапа зIамигеш боах сецаш хилар бахьан долаш лакха гоэзаш волла болхлой кIеззигуш латт мехколонна.

ХIанз, кIаннка а ца нийсача беса цхьа да эзар укх гIишлонна. Бакъда, из вац Генеральни заказчик хIанз а гостиница директоралла ма хийта саг нора ца воагIаш хьуза. «Чечингиолхозстрой» объединенеи ха хьатIакхьачай ший ведомствах йолча организацей болх болуш тоабе. ХIаьта беш хилча, пачхьалкхен дисциплина лархIар хьадеха йиш я смежникашкара а.

Республика гIишлонхоща шоай дерригa а низаш сергагIдаьнад хьайттаалагIча пятилетка дитьлагIча шера планаш толаме кхоачашъяра. ХIаьта укх шера хьалхарча шийк бетта заданеш йоаза кхоачашъеш хьайоагIаш йола коллективаш дукха я. Цхьабакъда, толамаш доах аьнна телача рапорташца цхьана, хIанз а хьахоз подрядчикашен смежникашен кхайла деш дола къоаламаш, планаш кIезигъе, объекташ эксплуатаце дIаяла еза хана тIехьлахха, яхаш доала дехараш.

КIезигъяра оагIорахьара планашта корректировка яра гIулакх ла йиш йоаца хIама долга белгалдаьккхад КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленумо.

Х. ДАЧАЕВ.

Моттигера хоамаш

ДАЬ ЗЕ МЕТТАОТТАДАЙТАД

МАЛГОБЕК. Дукха ха йоацаш, Малгобекски района халкъа тIахьожама комитет хилар района боахамашна шоашта яхача гIулакхашта укх шера январь бетта дулах пайда мишта нийбаьб хьежаш. Из дош дIатехкича гучадаьлар, къалаташ тIа лаьльча отчеташ тIа дари бокьъошна долаш дола сурта шоайла тара доацилга. Масала, районни статистически [illegible] отчетех шоашта долча гIулакхашта дита дулх 2 тонн мара дац. ХIаьта леррIа дIатехкича из 5,7 тонн хилар. Из иштта нийсделар бахьан да района боахамий кулгалхоша отчет хуш хаалахье статистически управлене къаьсттача формагIа дола контанцеш дIа ца далар. Цунца цхьана района боахамашна дерригa шоай гIулакхашта кхедита дулх 17,5 тонн да, юкъарча кхачанна — 16 тонн. дIакодар болхлошка деккад. Вешта аьлча, отталча лимитал дукхагIа дулх района боахамашна шоашта долча гIулакхашта дитад. Дукха дайнад январь бетта хьайбаш — 4 етти 51 хьакхен.

Лакхе дийна кхоачамбоацараш къаьстта дукха нийсденна «Кавказ», «Луч», «Малгобекский» совхозашка. Цу боахамий керттерча специалистий чотагIа пачхьалкхенна даь зе метта а оттадайтад. царна выговораш яьй района халкъа тIахьожама комитето.

ГIУЛАКХАШКА ХЬЕЖЖА ТАIАЗАР А

СУНЖА. Сунженски района Серноводски опытно - мелиоративни станце болхлоша хоам бир районни халкъа тIахьожама комитетага: «Шоай кулгалхоша боахама-финансови гIулакхаш лелалара бокъонаш телхаю». — аьнна. Станце 1982—1983 шера кхоачашъьйц баьцовгIай керттера фуккедара планагIа йоагIа заданеш. ПланагIа ишкха эзар 4690 центнер йолаш 3319 центнер мара йьккхалц баьцовгIай продукци. План 35 центнер йолаш хIара гектаре тIара даьккхар 23,9 центнер гурахьа дIадув лаьтт.

Цух совгIа, халкъа тIахьожама комитета гучадаьхад спидометре хьахьекхан путевой листаш тIа дIаязбаь автомашинаша баьнинъ километраш бебе йоаш хилар. Алхха кхаь машино [illegible], аьнна путевой листаш тIа дIаязбаь 16347 километр икъ IотIатохарах, водителашта тIера Iодаьккхад 724 сом мах бола 5025 литр бензин. Дукха моттигаш я доагора-машиндаьттай учет телхаеш а. Центральни складей тракторни бригадеи тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьнна тоьаш доаца ахча 8560 сом хилар.

Вонъо йоаш лелаяь уж дерригa хIамаш бахьан долаш Сунженски района халкъа тIахьожама комитето сонам баьб Серноводски опытно - мелиоративни станце директор Р. Г. Лиходитов балхара дIавакхa а доп следственни органашна дIачудала а, аьнна.

Дозол дехьара

ПНР. Шерлуш доагlа Польски Халкъа Республика Советски Союзаций кхыча социалистически мехнашцей цхьана ледаду экономически гlулакхаш. Цо ювкъостал ду ПНР экономика тоаяра, из толаме дегlайоалаяра йола перспектива хьаю.

СУРТА ТlА: хьу кийчъеш балхаш даха йола Чехословаке арахийца 1000-гlа трактор. Из машина дlаенна польски хьун промышленноста хьакьегамхошка.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ПРИНЦИП — НИИСХОИ ЦХЬАТАРРА КХЕРАМЗЛЕИ

Вашингтонера, хlаьта ишттa натовски кхыча столицашкера а тайп-тайпарча рангегlа бола официальни вицалаш тlеххьарча хана нах тебе гlерташ къамаьлаш деш ба. Царга ладийгlача хеталу дуней халкъашта юкъерча хьале цхьаккха телха хlама а дац, хlаьта эггара хьалха тохара йола американски ракеташ Европе дlаоттае йолаьчул тlехьагlа машар кхы а чlоагlагlеи тешамегlеи хинна дlа а эттаб, аьнна. ФРГ канцлера Кола йоах из бахьан долаш «Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера гlулакхаш толхадеш дола цхьаккха а хlама хиннадац», хиннар кхы тайпа хlама да йоах малхбузенгермански канцлера. «Малхбоаленнен Малхбузеннеи юкъера гlулакхаш тоалуш доагlа». Цу тайпара къамаьлаш даьд США парчахьалкхен секретара помощник Бэрт председатель а волаш хиннача НАТО специальни консультативни группе февральски заседанена юкъе даькъа ловцараша а. Из чакхъяьнначул тlехьагlа кепатехача заявлене тlа йоах Малхбузен Европе американски ракеташ дlаоттаьчул тlехьагlа «Советски Союза кхы а чlоагlагlа кийча я переговорий истола тlа юхакхачa».

Цу тайпарча бехктокхаме доашача хабарех кхераме ильлюзеш я ца аьлча ихы фу аргда. Уж кхераме да, хlана аьлча, бокъонца долаш долчуша цхьаккха юкъара хlаме доацаш уж доландаь а американски а, европейски а, бlарччача дунен общественноста фийлах кельъяре деш а уж доландаь. Нагахьа санна хила доагlача тайпара а цlенхаштта а бокъонца долаш долча бакъдаращка хьежача сатедеш йоаша вывод ше хьахул. Малхбузен Европе американски ядерни герз дlаоттадарах тlема кхерам цlенхаштта айбеннаб. ядерни герза доазув оттадаран из дикка кlезигдаран еш хинна Женевски переговораш йохаяь. Из бакъду хlанз гlулакхах дика кхеташ болча Малхбузен политически деятелашa. Ишттa, демократически партегара США президента кандидаталла оттара претендентех цхьание Дж. Макговерна духхьал хьаьннад: «Тlема арсеналаш дунехе ебнеш Рейгана леладеча политико герзашта тlаьхьожаш доаттабара хьанъехьара переговораш дегlайоалаяра, администраце лерхlаш хиннача тайпара, гlо деш хиннац. Уж переговораш йохаяра дола бахьан хиннад цунах».

Ишта чlоагlа увзара дола ядерни герз хьаькъал доацаш дебадеш хилара Вашингтона lалашъергьяц, рейганоски администраце догдоаххача тайпара, кхыча пачхаьалкхенашта шийна лоlам качболла вlашагlхийттача Штатий торо хургйола тlема кийчонсовде. Советски Союзо цlаккха а цхьаннега а доладайтаргдац хlанз латташ дола тlема низаш цхьатарра хилар, хlаьта цо из практически дlа а хьекхад, шийна союзникашца цхьана шийна оборонниз чlоагlбара да доагlар а деш.

Бакъда, Советски Союзо эггара хаккерча боарамаца цlиъа санна дунихаза цу хьакъехаз дlа а кхайкадаьд. бокъонца йола кхерамзле lалашъярга бода никъ герзаш lоадаргахье леста хила безаш лерхlаш. Шийна мехка кулгалхошта шlаьха а кхы цlаьха а белгалдаьккхад, переговораш — проблемаш къоастаярга бода, эггара хьалхарча ергlагlа герзашта доазув оттадаргеи уж кlезигдаргеи бода, ше мара боаца эггара баннъахьара никъ болга.

Цхьабакъда, цхьаккха а диалогах, цхьаккха а переговорех герзаш lоаделга къайлаяхухьаргдолаь, шина позице тlара политика леларгйола даьсса хабараш де йиш яц. Нийсхони цхьатарра кхерамзлеи хилара принцип — шlаши гlойле йолча тайпара, машара гlуланхо из яххара барт бера йола средствa масса хала хила хиннай хург а и моллагlча переговорий хила йиш йола ше мара йоаца лерд.

«Машар хьабу» ахаш хlанз Вашингтонен кхыча натовски столицашкен хьалхадоахаш дола даьсса хабараш бокъонца долча гlулакхаша чlоагlдеш доацилга чоте йийцача бокъонца ала бокъо я малхбузен кулгалхоша леладер ше дукъа да аьнна. Цхьан оагlорахьара, Малхбузен Европана ракеташ чуйохкаш ба уж, хlаьта вокх оагlорахьара машар дукха беза тхоне ахаш хабараш дувц цар.

Европера ракетно - ядерни вlашдухьаленаш лаагlъяра йолча хьадда а практически а йолча предложеней бlарчча комплекс оттальа Советски Союзо. Уж я масса а оагlорахьарча хьашташа ма яхара а нийсхони цхьаттарарча кхерамзлени принципа ларда тlа латташ а. Советски кулгалхоша цlаьхха а кхы шlаьха а бакъдаьа уж предложенеш ниjса хилар. Хила дезар цаl да — Вlашагlкхийтта Штаташи НАТО-и Малхбузен Европе американски ракеташ оттае йолаялехьа хиннача хьалгга юханхача кийча хилар.

США-сн цар натовски союзникашен обструкционистски позици лаьца яле а, дерригача дунен тlа чlоагlгlа лаьрхlа бе дуней халкъашта юкъера гlулакхаш тоадаргахьа ласта. Тlехь-тlехьагlа айлуш доагlа ерригача континенташ тlарча тlема дукхаларча болама юкъе дакъа лоацача миллионаш болча наха машар лорабара тlехьа ледаду гlулакхаш.

Цхьа бахьан доапаш дац «Филадельфия Инкуайрер» яхача американски газето яздер: «Дукха йоацаш общественноста фу хет хьожаш Вlашагlкхийттача Штаташка, Японе, Малхбузен Европе даьча хеттараша хьахьекхад тахашийна сурт: дунхагlбараш дог тийша ба кхерамзленга бода никъ эггара хьалха герзаш кlезигдара хьакъехьара, общественноста хетачох США-с хlанзалца цlенхаштта ца еш хиннача Женеверча переговорашка толам боанкхилга lалашдар долгах».

ЦХЬАККХА БАХЬАН ДОАЦАШ БУ ТIОМ

Кхо шуя ах шуя гаргга ха я цlий юухийташ ирано-ираки тlом латта. 22 февpале иракски бlуно фронта къулбехьен участке йоккхача масштабагlа наступлени йолаьй. Кхыча мехкий непайоазою лоархlачох шина оагlонгахьара тlом беш ба массехк бlаь эзар саг. Тlалаташ барех а оборона даьца барех а дукха нах боьбу, уж бе итташ эзараш боабаьраш човнаш яьраш. Дукха тlема техника йохаяй — танкаш, бронетранспортераш, йоккхий толаш. Доккха зе даьд граждански объекташта а мехкдаьтта чаккдоахача предприятешта а фегара бомбаши даьттара йоккхий топаши чуеттар бахьан долаш.

Ирака а Ирана а чура проблемаш чlоагlгlа чоалхане яьннай тlом бахьан долаш, чlоагlгlа кlезигъеннай цар мехкдаьтта экспорт, шаьхье а мохк финансовни экономически катастрофага кхоачабеш латт. Цхьаккха пайда боацаш из тlом болга шинна мехка бокъонца гуш да. Хlаьта а планета машар безача низий из тlом соцабайта гlерташ мел леладечох хlанзалца хьахинна цхьаккха а хlама дац. Цу гlулакха дукхача даьккъе бехке яр империализма политика я. Хоаш ма дий, нах боабеш юкъе эттача конфликте Иракен Иранен позицеш мелъелга а Гаргарча Малхбоалерча мехкашка израильско - американски агрессена духхьала доаттабеча къоасама фронт ше дакъа деш йохаелга а.

Ормузски проливе гlолла хьаккхуьйша мехкдаьтта лорадера гуаью, аьнна бахьан даьккха США-сн Англен Персидски залива районе вlашагlтехай «Мидуэй» яха американски авианосец керте латта тlема-форде армада. 30 гаргга крейсер, эсминецаш, десантни кемаш да цу регионерча халкъашта духхьала интервенци е кийчлуш.

Советски Союз, машар безача кхыча пачхаьалкхенашца цхьана ирано - иракски конфликт дlаяккхара тlехьа я. Гаргарча Малхбоален районе машар хилийтаран ухазза ядача пачхаьалкхенашта юкъера суверенитет чlоагlъялийтара тlехьа я, ирано - иракски конфликтах пайда эца гlерташ империалистически низаша леладераша, цигара хьал толхадара Гаргарчен Юкъерчен Малхбоале шоей тlема-политически влияни чlоагlъяра пайда эца уж гlертара духхьала я.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

Алдама «дошув»

Доккха цlей дар Аргунерча «Башлам» яхача берийн кхуьшбоегlарийн спортивни школерча спортсменашта шоашта юкъе кхийннача дзюдоистах Элендиев Алдамах СССР спорта мастер хилар. Из дацар дукхагlа цар дог айдаьр, цар гlадбазар дувзаденна дар шоай школерча спортсменехдзюдоистах эггара хьалха мехка чемпион хилар. Дзюдоисто яьккха хьалхара дошо медаль яр Аргуне. Алдама яр. Хlана аьлча, цигарча борецаша СССР чемпионашка хьалха яьккха йиъ медаль самбистий хьалхаьа яьккха яр. Уж медалаш яьа Бисултанов Умари Газимагомедов Лечи самбисташ ба.

Дзюдох болча аргуний аттув боацар спортивни лакхаленга кхача, толаме-м хулар цар доккха деце а. Бакъда, мехка хьалхе лиххара яьалеша хьалхара моттиг яьккха вацар цьеккха а. Хlаьта, Элендиев Алдама баьккхар цу тайпара толам.

Хlанз дагадехача тешалац... Пхи шу хьалха шийн воакъосташца дзюдоистий тренировкашка хьажа дагатьа спортивни зале чуваьча Элендиева дозал 30 килограммаш кlеззига дукхагlа мара дацар. Цул тlехьагlа кхы а массехказзе воагlа из спортсменашка хьажа. Дзюдо езаш вола Алдам шийначе тренера, СССР спорта мастера Аюбов Ибрагима оал цуга:

— Iоазайна ца е вагlаш, аккар санна хlама lомаде хьайна.

Дlайолаяу хьалхара тренировкаш, эсалча кlаьнка тоьаш дацар кадай хилар, кхы баьца дукха низ а бацар. Бакъда, цу кана а зе йиш йолаш дар кlаьнк ше карлахьца никъ бутургбоацаш хилар, хlара прием шаьрьаш дукха хьажьаж, хlаьта кlеззига а низ ца тешашхьаш, ше ца теге кхьметтен бlарга шийн доавар.

Спортсмена цу тайпара безам лер йоацаш бисанар. Алдама дозал Iотlакхетарал совгlа, из дегlа а дикагlа хилар, хlаьта технически приемаш денгара - денга дикагlа караерзайора. Юхьенца ше доаш волча школа чемпион а тlаккха шийн хенерча республика кхоннача спортсменашта юкъе чемпион а хул цох. Шийн тоезал дикагlа ма хул, цо кхы а чlоагlагlа тарко йора тренировкашта.

Дукха ца гоеш Алдама толам баьккхар Ерригсоюзни хьашка, цох хул «Урожай» ДСО Централи Советатурнира котаьннар. Из котаме яьккхар аьнна кура ца воаш, хlаьта а шийна, шийн тоезала раьза воацаш вус Элендиев. Ерригсоюзни турнира вус из тренераша а специалисташа а. Цудухьа Элендиев дlаязбу Подмосковьерча спортивни школе - интерната. Дзюдох йола шийн говзал кхы а дикагlа дегlакхувла торо хул цун. Толамаш каст-кастагlа доал эргайтташ цу даьннача аргуница. Дзюдох Москверча спортсменашта юкъе эсржача йоае 75 килограмм дозал долчарна юкъе хьалхара моттиг йоаккх Алдама, ала дезаш пхе шера Элендиева 40 килограмм дозал lотlакхийтта хилар.

Цига баьккхача толамо цун торо хилийтар город Витебске хиннача кагирхошта юкъерча мехка хьалхе ликхара яьлена даькъе вацa. Союзни а автономни а республикий дукхе викалаш бер цига шуэсабенна, бакъда, з... ца йиш, ше кхача гlийртачулга кхоач Алдам шийн дозал долча спортсменех толаш а хулаш цо йоакхе дошо медаль, цул совгlа, СССР спорта мастера цlи а елар цунна.

Хlаьта ма цул хьалхара толам бале а тlехьара толам це хиларх тешa безам ба.

Т. ДИКАЕВ.

Акробатий толам

Краснодарски крае Коневская станице хилар «Урожай» ДСО Централни совета акробатиках йола йийла чемпионат. Цунна юкъе даькъа лоацаш хилар вай мехкахой а. Тlехдика говзал гойтай цига Россо вlашагlтехача юртарча спортсменех йолча командана юкъе хиннача лакъе Грознерча «Шовда» яхача берийн кхувшбоагlарийн спортивни школерча А. Цыбенен Т. Морозовааси. Диначa спортсменех толаш а хулаш хьалхара моттиг яьккхай цар. Цунца цхьана Морозова Татьянас кхоачашъяьй СССР спорта мастера норматив. Яхьашка уж кийчбаьр ва тренер К. Алибегов.

Цыбенн Морозован «Урожай» ДСО Централни совета вlашагlтехача командана юкъебихьаб, хlанз кийчлуш ба город Кургане 14—18 марта хургйолча акробатиках йолча мехка чемпионатага.

Д. МУСАЕВ.

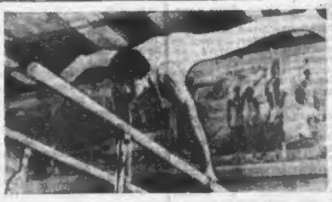

Грозне хиннача «Труд» ДСО россовета хьалхле ликкара яхьашка къовсабелар дукха гимнасташ. Толамаш даьхар цу яхьашка грозненцаша а. Маlача наьха гимнастий командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар СГПТУ-2 дешархо Кадаев Мовлид, пединститута студент Овчаров Сергей, № 21 йолча школа дешархо Жидков Андрей юкъевоагlача грозненцний команда.

Къаьст-къаьстача гимнасташта юкъерча яхьашка а дина толамаш даьхар грозненцаша. Кадаева шоллагlеш Овчарова кхоалагlеш моттигаш яьхар. Хlаьта Жидкова — пхелагlа моттиг. Хьалхара шиъ СССР спорта мастераш ба. Жидков спорта мастералла кандидат.

СУРТАШ ТIА: 1) Кадаев Мовлид; 2) гимнасташ Овчаров Сергейи Жидков Андрейи.

ХIАНЗ-М ХЬАЛХА ДАЦАР

Соахка цу хlадолалуш «Сердало» газета рейдови бригада кхаьр Назрановски районерча предприятешка, боахамашка, школашка КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а физически культура, спорта дукхагlа нах юкъсозара хьакъехьарча соцамо дlадехарех фу ду хьаний. Хlаьта цхьаккха а тайпа физически культура а спорта а лостамагlа беш болх ца хиларах критика яьр Назранерча трикотажни фабрика кулгалхошта. Цига физкультурах волча методиста меттел лелаеш яр ца йоагlаш йола библиотекарь, цхьаккха а тайпа спортивни инвентарь, кхыбола физически культурана эша гlирс бацар. Хlаьта цу лостамагlа болх бу яхаш «Урожай» ДСО районни совете lочутелаш каьхаташ-м дар. Цар тlа язъяь яр массехк тайпа секци. ГТО нормативаш дlаеппача бlаь совгlача сага тайпан цlераш.

Из ишттa хиларах хоам баьбир газето яйтача промышленноста болхлой профсоюзий обкомага, хlаьта цо жоп а делар гlулакх тоалуш доагlа аьнна.

Дукха ха яьнай цул тlехьагlа, тlаккха аьча критикага яlа а дийгlа даь хlама дий фабрике? Дац. Хьагучох хlама да дага а бац. Хетаргахьа сагота яц профсоюза фабком, партийни организаци, комсомола комитет шоай болхлоша болх хьабичахьа, цар унахцlено, дегlа хьаиар во хиннадар аьнна.

Цар терко ца йоl, царна хьалхаданкха мегацар-те фабрика директор йолча Е. А. Миськос гlулакх тоа ца дича даргдоацаш хилар, физкультура а спорт а езаш бола кагерхой фабрике дукха болга хоеш а хилча, харцахьа уттa а деш «Урожай» ДСО lочутелача кахаташ тlа кlаьа ше кулг яздеш а хилча?

— Даьра тхона физкультурах вола методист кора-м вагlац, фу дерга оаха тlаккха? — йоах директоре.

Кореоагlаргвар нагахьа санне вlалла а спортивни база, кхьметтел инвентарь яларе-м. Методист кхера а венна ваддал хlама ма дий из-м. Кора а ваь, балха хьаоалавича а фу дерга цо цхьаккха тайпа болх бе хьал ца хилча. Хlаьте кхы дукха из даха сагота а хиннабац фабрике.

Хlанз-м хьалха дацар яьча критиках пайда эцаре.

С. АРЧАКОВ.

ДIахо а сатувс аз

Спорт дукхеза сона. Цудухьа из езаш вола моллагlа саг санна спортивни яхьашка хьажа чlоагlа лоеш а хул. Хlаьта сайца нийсденна цхьа хlама дувцаргда аз шоана, из а «дезадала» мег спорт езарашта.

Цхьа бутт совгlа ха хьалха дар из. Газетий оагlонаш тlара дийшар аз шоатта дийнахье химиккий культура Дворецe волейболах йола яхьаш хургьа аьнна. Геттара дика дайх хlаьта, цига ваха-м даьра веза, из дар аз лаьрхlар. Ваха а вахар. Бакъда, яхь ца хиларал совгlа, кхайкача хаза саг а вацар цига-м. Хулаш ма хулий из тайпа хlама-м, мосагlа нийслу... Бакъда, юха шоатта дlа хьатlакхоачаш арадаьннача газета тlа юха а яздаьлар цига спортивни яхьаш хургья аьнна. Тlаккха-м бокъонца дог тийша вахар со химиккий культура Дворецe хургйола яхьаш сайна бlаргагургхиларах. Бакъда, из тоам. сона бе лаьрхlа бацар спортсменаш, юха а царех саг вацар цига.

Ха-м сиха ма йодий..., хьатlаккхаьчар цхьаькха шоатта, хlанз-м хила мег цига яхьаш, хlана аьлча, уж волейболах а йоацаш баскетболах ма йий, тlаккха баскетболисташ хьабахна мег. Ваха дlаэттар со цига. Хlанз-м со дика воазаш вар цигарча вахтера. Цхьа бутт гаргга ха ма йий со цига уха. Аз хlама дlа а хаттaлехьа: — Даьра я-м яц, — аьлар цо сога.

— Фу яц? — хетт аз цунга кхыча сагаца цо се тувлаза моттиш.

— Яхьаш яц-ах, уж еций lа лехараш?

Тlаккха хайра сона цо се тувла ца ваьлга.

Уж яхьаш бахьан сона совгlа а дукха нах байза хургбе цу кхалсага-м, уж а со санна кхоаза-дизаза хинна хург ма бий цига. Бакъдар аьлча, аз-м хlанз а тешам боаца сатувс хургйолча яхьашка. Бакъахьа деций?

Р. АУШЕВ.

ФЕ ХИЛА

Республика юртий, поселкай, городий улицашка гlоала хlара денна эзараш транспортни средствaш лел дlа-юха ухаш. Уж ноакъа хlама доацаш хийцца дlа-юха лелийтара, оатхал йохар бехьан долаш аварн ца хилийтара технически вlашlехьа йолаш лелае еза автотранспорт.

1983 шера декабрь бетта Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совето сонам баьб «1984 шера автотранспортага юкъе-юкъе технически хьажара ханий, порядка, правилай хьакъехьа». Технически хьажара оттаяь ханаш ишттa я:

— наьха шо-шоай доалахьарча автомобилашкен мотоциклашкен 14 январе денз 30 июне кхачалца;

— пачхаьалкхенн общественни организацей, учрежденей, предприятей доалахьарча автомобилашка, мотоциклашка, прицепашка — 1 марта денз 28 мае кхаччалца;

— нах дlа-юха кхуалаш йолча автобусашка, легковой автомобилашка, таксешка, грузовой автомобилашка — хlара квартале.

Транспортни средствaш технически малагlча хьала тlа я хьожача хана пайкъагlа лелара Правилашка, технически эксплуатаце правилашка, хьаьча заводий инструкцешка дlаязадерен совнагlа хьадех кхы а легковой автомобилаш кхерамзлен тlеккараш, хьаний хайтар дукха нагlараш тlа лаьрххlа аь белгалонаш йоазош, дlа ца йигийта оттаяь устройствaш йолаш хулга. Ца хьожаш цхьаькха дича а йита мегаргьяц тормозной система, чархаш, шинаш, сердал телеш сердалца бlатессаш хоам беш йолеи приборaш, спидометраш, хlаьта ишттa араетта газаш сенах латташ я.

Укх тlеххьарча массехк дийнахьа республика накъашка нагий бераш юкъе а долаш массехк транспортни хатар хиннад. Цун бахьан да машинаш лелача накъашка лелачен дехьа - сехьа довлачен хана бераш фу де деза цар даьша - ноанoша царна дlа ца хьехар. Цудухьа, шоашта автомобилашкахьара кхерам бий а ца хоаш, бераш гаргга кхача йоагlаш машин йоллаше а, накъах дехьа дувл, трамвайна, автобуса, троллейбуса тlехьашка - хьалхашка гlолла харцахьа тlехдуал мича гlолла довла деза ца хьарах.

Магlалбика районерча «Алханчуртский» совхоза доалахьарча «КамАЗ» яхача грузовой автомашина водитела А. С. Давлетунаева Шелковской районерча Гребенской станице гlолла хьавоагlаш саррахьа цаькъ тlа хиннача 3-ча классерча кlаьнка А. С. Салтахановна тlатехай машин. Шаьла Ивановская яхача улицагlа г. Грозерча 1436 автоколонна доалахьарча грузовой автомобила водитело машин тlатехай даьшца бlарг ца локхаш витача 6 шу даьннача кlаьнка Р. Сулеймановна. Уж шаннхе а хатар бераш доаш хиннад.

Дlададача кlирагlа (23 февралера 1 марта кхаччалца) вай республика накъашка 10 автоавари яьй 3 саг ве а вуаш, массехк сага човнаш а еш. Царна юкъе доадаь а човнаш яь а 11 бер да.

НГIАССР МВД ГАИ.

МОХК АГАР

Самардийхахьа, 4 марта, 13 сахьати 01 минути яьтча Нохч - Гlалгlайче кхолуш хилар чlоагlа мохк агар. Город Грознен 66 километр гаьна яр цун эпицентр. Из яр Шалажи яхача юртал дlахо, lаьрка Лоймаш оалача моттиге.

Шалаже мохк агара низ 5 балл хилар, хlаьта Грознe балача наха цун низ 3 балл хобелар.

Сейсмически станци.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 МАРТ
II ПРОГРАММА

16.45 — «Фронтера кlалнара». Телевизионни художественни фильм. Фильм 7-гlа. «20-ча бийсана».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера лоаттаренн» (нохчий меттала).
18.05 — Киножурнал.
18.25 — «Нохч-Гlалгlайчен ди».
18.45 — «Зlамига концерт».
19.00 — «Сий ду из юкъаьхьа кулгий...» (нохчий меттала).
19.30 — НГIАССР Гостелерадио инструментальни ансамбля концерт.

7 МАРТ
II ПРОГРАММА

17.00 — Документальни фильмаш.
18.00 — «Советий бlаьстен балкане». Специалиста хьехамаш.
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Нохч - Гlалгlайчен ди».
18.45 — «Хьа горизонташ».
20.15 — «Цlайца дахьаьла дувц оаха цо, хьаисара кхалнахlе» (гlалгlай меттала).

РАДИО

7 МАРТ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.36 — Симфонически музыка концерт (гlалгlай меттала).
9.15 — «Бехктокхаме хилцара дефицит» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» яла радиовыпуск (гlалгlай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — «Контрпропаганди атеистически кхетийца кхоарен дешаш». Беседа (эрсий меттала).
16.16 — «Тхога яздув». Кехатий обзор (эрсий меттала).
16.21 — «Юртбоахама къахьегамхошта». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — «Юртара машар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Спящая красавица» яхача П. И. Чайковский балета монтаж.
17.54 — «Сагъердаьча таагlо тlа». Музыкально - литературни композици (гlалгlай меттала).
18.53 — Доттагlаш концерт.

7 март

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Художественни самодеятельноста даьнна лацархой концерт.
11.15 — «Партийни гlулакх». Корреспонденци (гlалгlай меттала).
11.30 — «Спортивни Нохч-Гlалгlайче» (эрсий меттала).
13.15 — Концерт (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гlалгlай меттала).
16.15 — «Хьона, Дахьа, сатечух дог» (нохчий меттала).
16.40 — Вежаршийчарна берех яьца. «Дешархочунна хьеха». Беседа.

УКВ

17.00 — Вечерние иллеш.
18.00 — «Сагlара минуташ». Литературно - музыкальни композици.
18.20 — Нохч - Гlалгlай музыка. Концерт.

Хоттаман

Тахан республике гlоллен Грознен моркаш а йолаш, йовчан а йолаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 5—10, Грозне 6—8 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, йовчан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доллаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 0—5 градус шелали дийнахьа 0—5 градус йовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретаре — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00044. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 961.